Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вlашаrlхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШИНАРА, 10 ЯНВАРЬ, 1984 ШУ. ■ № 4 (6882). ◆ Мах 3 кап.

Социалистически яхьа дневник

ХЬАЛХАРЧА ДЕНОШКА ДЕНЗ

Областной партийни конференцена сийлахьчу кхьобезарца яхье бахьнехь «Сунжанефть» НГДУ мехкдаьттехошна январь бетта хьалхарчу кхо ден заданеи толамца кхочуш а эъ даьккхад 250 тонна тIех мехкдаьттан 21 эзар кубически метр газ. Цхьайттаналгiча пятилетка «Сунжанефть» НГДУ коллективо планал совгIа даьккхад 7600 тонн совгIа «Iаьржа дошуо» шийтта миллион кубически метр гаргга газ.

Социалистически яхье хьалха а латташ хьайоагIа Летников Николайн Гагиев Бекханн карте латтача бригадай коллективаш.

* * *

КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенешта хьнапра кхьэгарца жоп а луш, дIадоладелла керда шу «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттехошна. ХIакхлехье цар планал совгIа даьккхад кхо бIаь тонн совгIа мехкдаьтта.

Шуй республикерча мехкдаьттан газ йоккхучу управленешта юкъе планал совгIа дешачу мехкдаьттах эгара дукхагIдар луш а цу НГДУ коллектив. Цо ор пятилетка йоллучо денз даьккхад 273 эзар тонн гаргга «Iаьржа дешуо», заданел совгIа маьхала дьяккхай 10200 эзар сома маьха гаргга йоле товарни продукци.

НГДУ цехашта юкъе хьнакача социалистически эзье хаддана хьалха латташ хьайоагIа Кузьмин Анатолий Владимировича куьгалдача йиьллегIчу цеха коллектив. Цо уж пятилеткагIа планал совгIа даьккхар 215 эзар тонн гаргга мехкдаьтта да. Кхьо шеллегIа а планал совгIа 32 эзар тонн «Iаьржа дешуо» даьккхад Сиворцов Виталий Кирилловичн карте латтачо цхьоьлегIча промысла коллектив.

Б. КОСТОЕВ.

Ца тоъар Iалаш а деш...

«Шалинский» совхоза центральни мехмастерсне тракторащ тоаеш боахк слесараш, механизатораш.

— План тIехкхоачаш а еш декабрь бетта ялхайтта трактор тоалъйй болхлоша, — йоах мастерске заведующе Федоров Юре. — Овсарле дакъа йолаш техника тоаяра эшаш дола хьалаш вlаштIехьдаьккхад; цехашка йIайта я, чаме кхача кийчбу. дикка къахьегараш материально а морально а белгалбоах.

— Цхьан тракторо ремонте латташ мел ха дIалоаш?— хаттар ду аз Федоровга.

— Юкъера дарьхIача 15—16 ди доакх. Масала, № 1 йолча отделенера механизатор Китаев Ишко кестедаьлар шай трактор тоалъ цхьайтта дийнахьа. ХIаьта № 2 йолча отделенерча Арцуев Хьасанбика ялхайтта ди деьккхар. Уж шаьшкье а хьал хьалха йистебаьннаб шоай тракторош кийчъяль. Царна ахчай премеш хьоалаьйй.

Цхьаболча механизаторий вlаштIехьдалац толам баккха. Эшаш йола запчасташ ца хиларах-цхьа бутт баьккха а Iаш ремонтах латташ. Къаьстта чIоагIа хало ла езаш нийслу тхо дизельни моторашта ремонт яра эшаш яраш ца тоъарах. Цу гIуланкха оаха тела заявкаш кхоачаргъяц Побединсни МРО «Госкомсельхоз т е х н и к а». Иштта, йиъла гIча кварталe доагора насосаш итт мара енналц, эшараш дукхагIа яле а. Мажитов Абумуслим шай трактор тоаяль ваьнна дикка ха я. Ваьннавале а цун трактор аралла йиш йолаш яц хьалхашнара чаркаш ца хиларах.

«Шалинский» совхозе запчасташи материалаши тоъаш еце а шоашта мотар ду укхза къьнчачарна реставраци еш юхаметтаувттаеш. ХIаьта цхьнараш цар шоай мастерске хьа а ю. Цу гIулакхна дика кайоалаш къахьег товараша Межидова Мажкуси Шугаипов Залавден. Уж санна шоай дикаарех дика лоархIабу электрооборудованега хьожаш вола Бананюк Николай, доагора аппаратура слесарь Бойчев Иван, моторащ тоадеш вола Истамулов Накар, медник Ангаев Мовла, сварщик Дадаев Рамзан, аьшкапхьар Исаев Ювсап, кхыбараш. Бехк боаккхилга йоацаш тешаме тоаю цар техника. Цар санна дика болх бу мастерске шоай тракторащ тоаеш боахкача механизатораша а.

Гуш да динен сихен техника тоаяра цу совхоза ремонтникашен механизаторашен тIайща дехкар толаме кхоачашдергхилар.

И. АСЛАХАНОВ,
Шалински района «Знамя коммунизма» яхача газета корреспондент.

КЕРДА ТОЛАМ БАККХА ЛЕРХI

Пятилетка кхоалагIа шу дика чакхдаьккхад Грозненски района «Гикаловское» яхача опытно - производствени боахама хьайбаш леладераша. Пачхьалкхенга шура ехкай 1125 тонн, плане 1000 тонн йолаш, хIаьта дулх доахара плен кхоачаргъяй 102 процент.

Шенхаштта къахьег цига хьайбай продукци дукхагIа яккхара, рентабельность лакхъяра 1983 шера хIара кхоабача Iаттагара 3388 килограмм шура яьккхай, хIара бIаь Iатта тIехьа 96 Iасиаг хьалкхедаьд. Хьнийр айденна къахьег доярхаша, скотникаша, специалисташа. Дояркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай Сераждинова Байсаре. Тхьаь яхх етт лелабу цо. ДIадахача шера хIаранегара йиъ эзар килограмм шура яьккхай цо. Даьхено боахха мах баьб цун хьадвалча къахьегама, Къахьегама Сийлен III степени орден а ения.

Яхье шоллагIен кхоалагIен моттигаш яьхай Хакимова Лувзаси Тангиева Курбикаси, 3700 килограммал дукхагIа я хIара Iаттагара цар яьккха шура.

Укх шера кхы а дикагIа къахьега лерхIаш ба боахама хьайбаш леладераш. Ваьъ бIаь етт ба цар кхоабаш. Январь бетта юкъера дарьхIача хIара Iаттагара дийнахьа 8,7 килограмм шура йоакх, пачхьалкхенна 2,7 тонн дIа а лу. ХIаьта Сераждинова Байсари юкъе а йолаш хьалхалаттача доярхаша а итт килограммага дIакхоачаш шура йоакх хIара шоаш беттача Iаттагара.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

ХЬАЬНАЛА КЪАХЬЕГАРИЙ СИЙ ДУ

«Грознефтьоргсинтез» яхача производствени объединене предприятешта юкъе шерра социалистически яхь яьржай. Итогаш ю яхьелаьначa производствени коллективашта дахьача толамий. Хьалхалаттарий опыт шерра йоаржа а еш. тIехьаюсача коллективаш балха тIа Iаткъаргдола кхоачамбоацараш дIададахара ояцатIоал берига болхлой, инженерно-технически болхлой.

Иштта лелаеча яхье даим хьалха латташ хьайоагIарех и ремонтно-механически завода коллектив. Пятилетка хIаьлхарча ихьа шера план эгара хьалха кхоачаш а яь, бIубехьна къахьегаш ер шу дIадоладаьрех я иэ. ДукхагIча дакъе дукъ дIанхухьаш бараш коммунисташ ба укхза. Уж ба бехктокхамергIа участкашта, бригадашта керте латташ, даим яхье хьалха латташ хиларна шоай ноекъосташта хьокхам телаш.

Царех ва слесарь-инструментальщик, коммунист Шаровка Антон Иванович. Ткъаь итт шу совгIа ха я балха моттиг ца хувцаш цу цхьан объединене хIанзарча шийй профессех из къахьегаш вола. Металлообрабатывающи участкера инструментальщика болх тIехдика хов цунна. Цудухьа предприятерча болхлошта юкъе эгара хьалхарчарна шийй тамагIа а долаш продукци хьае бокъо а яьккхай цо. Ше лаеча коммунистически къахьегама ударник яхача цIера сий хаддаза лаха а эрттадеш, цхьанна смена дIаяхийтац цо цаIи ахи норма кхоачаш а еш.

Дукхача хана денз цехови профсоюзни комитета председатели завода профкома члени волаш ва ма. Заводa кагирхой хьехамех эгара дикагIа лоархIарех ва Антон Иванович. Цо ший профессей хьалкхоаь гоайначаш итташ ба укхаза.

Башха-дика производственники бригада кулгалхо лоархIаш ва столярий бригадир коммунист Голубов Михаил Серафимович. 34 шу гаргга ха я цо укхаза къахьега. ХIанз из керте латташ йола бригада заводе эгара дикагIа лоархIачарех я. Юкъера дарьхIача хIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю бригада столяраша. Овсаре къахьегарел совгIа, цар хьаль йола продукци брак йолаш я аьнна юхаерзаль моттиг нийслац.

Бригада болх тоабара цун кулгалхочо юе гIорталга а еш. социалистически яхье хьалха латташ ба коммунистически къахьегама ударникаш И. К. Силонова, А. В. Клавдиев, Е. Д. Бородулин, С. С. Агуев, Н. П. Гапоненко, кхыбараш.

Хьаьнала къа а хьегаш, шийй декхараш цIена кхоачашдеш хиларагIа Михаил Серафимовича дукха совгIаташ тийнад. Къахьегама Цlеча Байракха орден, массехк «Социалистически яхье котъальнар» яха сийлен Знак я цун наьъха тIа эташ.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

СУРТАШ ТIА: столярий бригадир М. Голубов (юкъе, хьалхарча плане). бригада столяраш И. Силионов, А. Клавдиев, Е. Бородулин, С. Агуев, Н. Гапоненко; слесарь-инструментальщик А. Шаровка.

З. БАТЧАЕВА сурташ.

Областной партконференце делегат

КЪАХЬЕГАМА ВЕТЕРАН

Грозненски № 3 йолча ТЭЦ дукха ба къахьегама ветеранаши социалистически яхье хьалхалаттараши. Цар хьнаре дакъа лоац теплоэнергетически оборудованега тешаме боагIача боарамагIен болх байтара, пачхьалкхен планаши тIаийца денхараши толаме кхоачаши тIехкхоачаши дара. Царех цаI я Ладыгина Людмила Петровна. ТЭЦ энергетикашта дика йовзаш чIоагIа лоархIаши я из. Цу цхьан моттиге из къахьегаш йола дийттаалгIа шу да. Химически цеха аппаратчица йолаш болх бебб цо, цул тIехьагIа из къахьегаш хиннай турбинно-гIона йолча оборудоване машинист - обходчица йолаш. ХIана турбиннай машинист я Людмила Петровна. Чоалхане турбинни оборудовани толаме карерзаьй цо.

Людмила Петровнай чIоагIа сийду дукхача энергетикашa. Цо дахьа къахьегама толамаш белгала а доахаш дукха совгIаташ тийнад цунна. Царна юкъе я «Социалистически яхье котъальнар» яха массехк сийлен Знак, дукха сийлен грамоташ.

КхоалагIча электростанце болхлоша хаьал хьалха. 30 декабре, кхоачашйир пятилетка кхоалагIча шера план. Пачхьалкхен планагIа дарьхIачул массехк миллион киловатт-сахьат электроэнерги дукхагIа яьккхар цар. Из толам боаккхача декхача дакъа лаьцар Людмила Петровнас а. Кхы а чIоагIагIа хьнар айденна къахьегаш я коммунист, ше делегат йолча областной партийни конференцена накъайодача укх деношка.

Х. СУРУДЖАНЦ,
«Грозэнерго» оператор.

ШЕРА ИТОГАШИ ТХА ДЕКХАРАШИ

КПСС XXVI съезда цул тIехьагIерча КПСС ЦК Пленумий решенешта къахьегамца жоп луш шерра социалистически яхь а йоаржаь къахьегаш я Нохч - ГIалгIай гIишлои управленена чуйоагIа подразделенеш. ЦхьайттаалагIча пятилетка кхоалагIа шу дукхача гIишлои-монтажни управленеши дIа-юха лелача механизировании колоннаши дикача хьонхамаща чакхдаьккхад. Уж толамаш даьхад къахьегам лерттIа вlаштIехьбаккха харах, чурча резервах дикагIа пайда эцарах, къахьегамех производствении дисциплина йоагIача боараме хиларах.

Ерригa гIишлои управленин хьайийцача генподрядагIа гIишлои - монтажни балхаш дара пятилетка кхаь шера декхар 15 декабре кхоачашдир, хIаьта планал совгIа 1983 шера даь балхаш 2,5 миллион сома маьха да. Духхьал тхоай низаца цу кхаь шера балхаш дара план 10 октябре кхоачашйир оаха. ТIаккха планал совгIа цу юкъа кхоачашдаь гIишлои - монтажни балхаш 9 миллион сома маьха хилар.

МалагIа толамаш дарьар управлене дIадахача шера? Наха чубаха цIенош хьалдара гIишлои - монтажни балхий декхар ворхIлагIча декабре кхоачашдир, хIаьта деша дахи ха йоацача берашта дарьхIа объекташ хьалъяра план—29 декабре. Цунца цхьана эксплуатаце дIаелар кхолле юкъе кхьа производствени культурно-бытовни объекташ.

Бахача наха эксплуатаце дIаденначa цIенoй боарам 106.5 эзар квадратни метр я, 840 моттиг йола деша дахи ца йоацача берий учрежденеши 3168 моттигъ йола школаши.

Ерригсоюзни социалистически яхьа итогех дина толамаш дахарах массехказа СССР Минпромстроян ший отрасле ЦК профсоюзен карара кара телача Цlеча байракхаца белгалбаьккхаб СМУ-7, «Чечингстройтранс» ПАТО хьаьнала къахьегам. Республика промышленни предприятешта юкъе лелаьча социалистически яхьа итогех тха управленена цхьоалагIчен кхоалагIчен кварталашка хьожайир КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх.

Соацаба дика къахьийгад СМУ-7, ГЗЖБК, «Чечингстройтранс» ПАТО, УМС-1, УПТК коллективаша. Цхьабакъда, цунца цхьана, цхьайолча гIишлои организацей, предприятей балхаш тIа дукха кхоачамбоацараш а нийсделар. Царех лархIа леза къахьегама ресурсех бизза пайда ца эцар, социалистически яхь лерттIа вlаштIехьа ца яккхар. Из бахьан долаш шийй хиннахьа эксплуатаце дIа ца луш йисар массехк производственни мощносташи объекташи. Шоай декхарех лоархIаьнзар ПМК-245, СМУ-9, СМУ-5, СМУ-4, СМУ-8, ПМК-105, ПМК-155. Цу управленешка во вlаштIехьдаьхад хьалъеча объекташ кара къахьегамен былен хьалаш, нар еш йола объекташ дикал лоха йолаш хул.

Уж а кхьдола кхоачамбоацараш а дIададахара берига тержам тIабахийта лаьрхIад оаха укх шера. Нохч-ГIалгIай гIишлои управлене укх шерара декхараш укх тайпара да: пятилетка диъ шера генподрядагIа гIишлои - монтажни балхаш дара план 14 декабре кхоачашъе, хIаьта планал совгIа 2,7 миллион сома маьха балхаш де. Тхоай низаща балхаш дара диъ шера план СССР Конституце денга — 7 октябре кхоачашъеш планал совгIа 9,5 миллион сома маьха гIишлои - монтажни балхаш де. Республике бахача наха 120 эзар квадратни метр ваха баха цIеношаш иштта дукха культурно-бытовни объекташи хьалъе а лаьрхIад.

Керда техника балха юкъейоалаяра хала ча балхашта механизаци яра, материалаш, бийдал, электроэнерги кхом беш дIаахийтара къахьегамен производствени дисциплина боагIача боараме хилара чотагIа укх шера къахьегама овсарле дакъе лаьрхIад 0.5 процент. ХIаьта гIишлои - монтажни [illegible] дIадодар планагIа доагIачул 0.3 процент лохде.

Укх шера оаха лаьрхIад бригадни хьисапе къахьегилга шерагIа балха юкъедоаладе. Укх шера бригадни формагIа болх беча коллективаша кхоачашдергда тхоай низаща дема балхех 55 процент гIишлои - монтажни балхаш. Иштта боккхача лоархIаме хургда управлене рационализаторски предложенеш балха юкъейоалаелга а. Юкъера лаьрхIача шера цу гIулакхо 450 эзар сом пайда лургба тхона.

Халкъий доттагIала орден долаш Нохч - ГIалгIайчен гIишлои управлене коллектив тешаш я шийна хьалхашка оттадаь декхар толаме кхоачаш а дац. Даьхенна дика совгIат дергхиларах.

Е. ПЕРМИНОВА,
Нохч - ГIалгIайчен гIишлои управлене къахьегамен алапен отдела начальник.

4 марте— СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш

БЕРРИГАШ РАЬЗА А БОЛАШ ХЬАЛЛОАЦ

Республика предприятешка, организацешка, учрежденешка чакхъювл хоржамаштa хьалхара собранеш, цига дакъа лоацараша берригаш раьза а болаш хьаллувц СССР Лаккхехьарча Совета депутаталла оттабаь кандидаташ. Болхлоша а гIуланкхерча наха а чIоагIа могаю КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш, хоржамий сийна тIайиду доккхагIдола социалистически декхараш.

Дийнахьара смена чакхъьннaчул тIехьагIа ТЭЦ-2 цIеча уголове хоржамашта хьалхара собрани хилар предприяте къахьегамхой. Из хьайийллар профкома председатела В. М. Гоголева. Цул тIехьагIа къамаьл дир ТЭЦ-2 парторганизаце секретара В. Н. Дементеева. Гулбеннараш цо тIахьийхар СССР Лаккхехьарча Совета депутат харжа кандидаталла оттаяль «Красный молот» яхача завода электросварщица С. З. Умалатова хьаллацара.

Собране гулбеннарашта хьалхашка къамаьл дир машинаш ьеча завода № 5 йолча цеха мастера-нательщица Н. И. Копылова. Цо, кандидата доверенни вар ше хиларах тарра, хоам бир «Красный молот» яхача заводеи «Промавтоматика» НПО-и коллективаша берригаш раьза а болаш СССР Лаккхехьарча Совета депутата кандидаталла С. З. Умалатова оттаяль хилара хьакъехьа.

Собране къамаьлаш дир тепловоза машиниста А. У. Темирсултанова, котельни цеха слесара П. Н. Костюченкос, кхычар. Собране берригаш раьза а болаш соцам бир: № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла XI-алагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутаталла «Красный молот» заводел, «Промавтоматика», НПО-и коллективашa кандидаталла «Красный молот» завода электросварщица Саки Заиндиновна Умалатова оттае аьнна ена предложени хьаллаца, аьнна.

Хоржамашта хьалхара собранеш хиннай иштта № 7 йолча треста МУС, Нохч-ГIалгIай гIишлои управлене СМУ-5, столовей треста, № 1 йолча технически училища, «Грозэнерго» РЭУ, горпищеторга, кхыча дукхача предприятейи организацейи коллективашка. Цу собранешка дакъа лоацача къахьегамхоша чIоагIа хьаллацай № 669 йолча Заводской хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Къаьмий Совета депутаталла кандидаташ КПСС ЦК Политбюро членалла кандидат, парте ЦК секретарь **Борис Николаевич Пономарев** В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ воккхагIдола оператор **Николай Иванович Ведерников** оттабара хьакъехьа Грознерча коллективашa еннй предложенеш, хIаьта иштта «Красный молот» яхача завода электросварщица **Саки Заиндиновна Умалатова** № 397 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лаккхехьарча Совета Союза Совета депутата кандидаталла оттаяра хьакъехьа предложени а.

РСФСР-гара Къаьмий Совете хоржамаш дара йолча Грозненски окружной хоржамий комиссе

6 январе город Грозне хилар РСФСР-гара Къаьмий Совете хоржамаш дара № 7 йолча Грозненски хоржамий округа окружной хоржамий комиссе хьалхара заседани. Заседане баьхкар цу хоржамий округана чуйоагIача Нохч - ГIалгIай АССР-гара, Дагестански АССР-гара, Астрахански областагара комиссе членаш.

Заседане белгалдаьхар, округе хоржамий компани, берригача мехка а санна, КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Ю. В. Андропова выступлене текста чулоацамо къахьегамен политически хьнар лакха айдаьча хьалашка чакхйоалаш хилар.

Комисса председатель — «Красный молот» яхача Грозненски завода котельщикий бригадира иттаалагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета депутата Н. Г. Рыженкова комиссе берригача члений цIерагIа баьхал хьалар, шоай викалаш а бaь хоржамий комиссе состава юкъебахийта шоаш оттабьча общественни организацешкеи къахьегама коллективашкеи, хIаьта комиссе шийна тIадилла гIулакх дикаа кхоачашдергхиларах ше тешаш хилар белгал а даьккхар.

Хоржамий комиссе членашта дайзар «XI хоржача СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш дара кийчо яран уж чакхдахаран йолча окружной хоржамий комиссей балхах» дола Центральни хоржамий комиссе письмо.

Хоржамий комиссе ладийгIар Нохч-ГIалгIай АССР-е еча СССР Лаккхехьарча Совета хоржамаш дара кийчон хьакъехьа Нохч - ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Праненко бaьча хоамaга.

Хоржамий комиссе чIоагIийр балха план, хьекар комиссе членашта декхараш тIадакхара дешага, чIоагIийр округерча хоржамий участкай цаI йола нумераци.

РСФСР-гара Къаьмий Совете хоржамаш дара № 7 йолча Грозненски хоржамий округа Окружной хоржамий комиссе адрес ер да: г. Грозный, Орджоникидзе проспект, 38, к. 27. тел. 8-01-81, 9-82-12.

Нохч-ГIалгIай АССР-гара цхьайттазлагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета Союза Советеи Къаьмий Советеи хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссешка

Нохч - ГIалгIай АССР-гара цхьайттазлагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совета Союза Советеи Къаьмий Советеи хоржамаш дара йолча окружной хоржамий комиссей хьалхара заседанеш хилар. Цига комиссей членашта довзийтар «ЦхьайттазлагIа хоржача СССР Лаккхехьарча Совете деча хоржамашта кийчо яра а уж чакхдахара а окружной хоржамий комиссей балха хьакъехьаръ» СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш дара йолча Центральни хоржамий комиссе письмо.

Заседанешка комиссей балха планаш чIоагIъяьй, окружной хоржамий комиссеш дIатаръяра, округашка гIолла хоржамий участкашта цаI йола нумераци оттаяра хьакъехьа решенеш тIайийшай, комиссе члений декхараш дIаюха дийнъад, кхьдоза дешаш кьоастадаьд.

Окружной хоржамий комиссеш я:

397-ча округе гIолла Союза Совете хоржамаш дара Грозненски окружной хоржамий комисси — Союзний ЦIагIа, пр. Орджоникидзе, 36, тел. 9-88-70;

398-ча хоржамий округе гIолла Союза Совете хоржамаш дара Гудермесски окружной хоржамий комисси — парте горкома здане чу, тел. 2-14-91;

399-ча хоржамий округе гIолла Союза Совете хоржамаш дара Сунженски окружной хоржамий комисси—парте райкома здане чу, тел. 2-14-40;

668-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Ленински окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-85-22;

669-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Заводской окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 6-30-39;

670-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Октябрьски окружной хоржамий комисси— парте райкома здане чу, тел. 3-41-62;

671-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Старопромысловски окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 4-21-41, 4-22-07;

672-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Грозненски юрта окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-08-04;

673-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Ачхой - Мартановски окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-12-45;

674-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Назрановски окружной хоржамий комисси— парте райкома здане чу, тел. 2-25-70;

675-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Наурски окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-14-80;

676-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Ножай - Юртовски окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-13-71;

677-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Урус - Мартановски окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 3-21, 5-45;

678-ча хоржамий округе гIолла Къаьмий Совете хоржамаш дара Шалински окружной хоржамий комисси — парте райкома здане чу, тел. 2-10-59.

● БРИГАДНИ ФОРМА: ОПЫТИ ПРОБЛЕМАШИ

ОВСАРЛЕ ЛАКХЪЕННАЙ

СССР Кхачан программа толлме кхочашъе доккха мехаллин дерриге юртбоахама ерригача отраслашка коллективни подрядагIа болх белга дегIадоаладаро. Цу кердача хьисапе къахьегам вIаштIехьбоаккхалга, баьъдар аьлча, хIанз а юкъедоаладеш мара дац вай республике. ХIьата коллективни подрядагIа болх баро малагIа пайда бу дуйца безам ба Шелковской района «Коминтерн» колхоза Пономаренко Иван Петровича кулгалдеча мехотряда коллективо къахьегам иштта вIаштIехьбаьккхаб хьа а хьоахаш. Из дехар дир оаха цу колхоза кертерча экономистаге Шаповалова Лариса Николаевнайга.

Коллективни подрядагIа доакъар IалашIдеча И. П. Пономаренкос кулгалдеча мехотрядо мара болх баьзар соахка. Юхкьанца хала дар цу хьисапе болх бар пайдале хилараx нах тешабе. «ТоъаргIа тхона уж дерриге кердадараш, йоахар цар раьза боацаш. Хозрасчетни хьисапе болх белга юкъедоаладеш дихагIа, дукхагIа болх баьчва ахча а дукхагIа тергда, яхаш дувцар оаша. ХIьата тIехьхьара фу хилар? Балха ах норма яьчоа а цхьан алазвен кхоачашъяьчоа а цхьатарра ахча тела доладир».

Уж нах теша ца бича гIулакх хургдацар. Коллективни подрядагIа къахьегаргдолчарна мел, миштта ахча тергда хьаллис техкачул, лаьрхIачул тIехьагIа дийцар оаха раьза боацачарга, балха юкъе дакъа лоацаш яьккхача коэффициентага хьежжа мара алапеш тергдоацяллах ихета а бeш. ХIьата коэффициент тайша хургья хIаране балха квалификацех, цун къахьегама овсарлех, шийна тIадилла гIулакх сихен дикен кхоачашдерах, техниках из лора а еш пайда эцарах. Хьадечоа цу хьисапе итог еш дисциплина а тергалъергья. Уж деррига гIулакхаш дикагIа долчун коэффициент а йоаккхагIа хургья. Цунга хьежжа хургда алапеш а.

Иштта из деррига дIадийца доллаше а коллективни подрядагIа болх белга пайдане хургхилараx ца тешаш нах бар хIьата а. Цхьабакъда, шы бутт баьчва цхьаннха сагъ вацар.

Июнь бетта Балух Василен Пототия Дмитрен цхьатарра хIаране 22 дийнахьа болх бир. Цхьабакъда, цу юкъа баьча балхах Василена 124 сом мара аванс ала-зар, хIьата Дмитрена — 164 сом. Цхьатарра 23 дийнахьа болх бир механизатораша Зубков Василен Николаенко Василен. Цунца цхьана, Зубковна деига аванс Николаенкова деннагчул 50 сом дукхагIа хилар. ХIьата хьалха хозрасчетни хьисапе болх беча хана, балха денош а лаьрхIа Балухан Пототиенен, Зубковаи Николаенковен цхьатарра лургдар ахча. Коллективни подрядагIа къахьегаш аванс тайп-тайпара хилар бахьан да парех хIаране цхьатарра дина болх ца бар. Цу гIулакхаша тIехьара тешабар нах кердача хьисапе болх белга пайданегIа долгах, къахьегама тIера вар дикка ахча даккха йиш йолаш хиларах.

Кхы а цхьа хIама да белгалдаккха доагIаш. Доакъар IалашIдеш болх баьча ворхI бетта масала, Великородный Якова 1030 сом аванс нийцар, цул совгIа, тIехьара деррига балхашта перерасчет йича кхы тIа а 1070 сом делар. Бетта цунна юкъера лаьрхIача 300 сом алапи кхачар. ХIьата лакхе вийцача Николаенкос, перерасчет а ахча делча а, бетта эцаш хинна алапи 180 сомга мара кхачанзар.

Кердача хьисапе болх белга юкъедоаладеча мехотряда къахьегама овсарле 85 процент лакхъелар. Цу коллективерча хIара механизаторо 9200 сом малха дукхагIа болх бир, 1982 шерарца нийсдича. Цу вIуллакхо соахка, лургогIа хиннача 110 эзар сом дукхагIа пайда бир колхоза.

Лоацца аьлча, коллективни подрядагIа болх беш хьатIаденачоа нах а раьза хилар, колхоза а пайда хилар. Укх шера цу хьисапе къахьега раьза хиннай ялата культураш лелаеш фуна лаьрхIа люцерна кхееш йолча механизировании отрядий коллективаш. Кхачан программа кхоачашъеча доккхагIа дакъа юкъедаьхьа новкъостал дергда колхозхошта цу гIулакхо.

М. ТКАЧЕНКО,
«Строитель коммунизма» яхача Шелковской района газета болхло.

КЪАЛУШ ВАЦ ПАРТИЗАН

Денал-ца доаза Советий Iадал доаккхаш лийтарех ва Майсигов Бийсолта Яхьъя.

Пхийттара мел аьннар дуьхьалъэттар моастагIчоа, хIара юрт, хIара цIа чIоагIIала а хинна дIаэттар вай мехка. Шоай вахар ца кхоадеш кхьача къахьегамлоацца цхьана хьалдолчарна дуьхьала лаьттар гIалгIай а. Патронаш кхоачоалла товраш деттаца, шалташ йоахаш, моастагIчоа кечьнхар пергIатонга, нрав-га сатуоаш мел бахкараш. Нохчашкахьа, Дагестане, ХIирешкахьа, Черсашкахьа, Азербайджане, Украине, Росса го йиш яр черсе, нохчо, гIалгIа кхьача къамий кIантаьита юкъе.

Тахан дукха бисабеца а вайна юкъе безам ба вай хоза вахар бахьан лийра лийтараш, хIьата царех ва цIа партизан Майсигов Яхьъя а. Массехк наьъах чатхальлар из, массехк къизача довна юкъе дагIа лелцар цо…

Дикка хе яьккхар Яхьъас ЯIндиев ЗаIамай отрядаца Украине гIолла тIемаш деш. Дийнахьа эрзе юкъе лечкъар, бус, шоаш мичаре боагIа а ца хайташ тIехьхийта доа дора цар Махно отрядийта, кIайгвардейцашта.

— ДагIоагIа соха, — хааш дувц Яхьъяс, — уж лере бийсаш. — Iадаьмаго алпал хела яр. Низ кIезига хилараца хьувлалуш, гебеш лелар тхо. Гобьакха ушал яр, когаш массе зама тIаьдe хулар, Iодуйш моттиг яцар. Боккха низ бар Махнона тIехье хиннар, хIьата бIеха, сийдоаца хIамаш а яр шоаш. Денал долаш, фуннагIа тIехкхачаргIа воахаргвоаца, Советий Iадалах боаран боаццаш чIоагIа тешаш вар тха командир Яндиев ЗаIам. Ма башха къонах вар из меттах. Турпал вар-кх! Цаьаттаьах чоа яр цун дегIа тIа. Из бIаргаьхьа тха денал а ураоттар. Деналех ца доаза ватар тхо Махноз. Дукха турпалаш цига бада бисар…

Боккха тIом бар Экажкъонгий-Юрта лаьттар. Укхаза хьалкхийнавар Яхьъя. Шоай кхо оккопаш а яьа, моастагIчунн дуьхьала доь да лаьрхIар Яхьъяси цун дас Бийсолтаси. Дукха кIайгвардейцаш лийтар цар карагIа.

— ДIадаха даза, — аьлар Яхьъяс даьга шоаш кIанбусаш леттилга хайча. Баккъда, волкха сат тIехьашка вале лерхIаш вацар. Лаьтта хьоанал йоазача, къахьега Iемача, шонкараш гIоздаькхача цун кулгаша чIоагIагIа тоIабир шалта мукх.

КIайгвардейцаш юрта чубаьлча, шалташ а яьа, царца дегIабахар партизанаш. Пхено волхавар Бийсолта… Дас дийнача даьна кхоа дакхка иттар воI…

Владикавказ мутьябоагIача тIом тIа дагIа лоацаш а тхьар Яхьъя. Цигара зала чоа а хинна С. Гегечкори а йийца ноагIастаница Овлаам вахар, шийца Албогачиев Эдал-Гири, Албогачиев Хьадис, Цечоев Сардал, цун воI Юсап а волаш. Сардала цIагIа бить бутт бахкхар цар Гегечкорн лоравеш, цунна хаар тIадаьлаш.

ТIой-Юрт баьхан даьча тIемашка а хинна Яхьъя. Укхаза вайре цунна черсий-балкхарой отрядаца гIо дора оарцагIовена Калмыков Бетал.

Иштта халонаш Iайна, шийга къонахчуа гойташ вахара никъ хьабена саг ва укх сурта тIа шоана гу Майсигов Яхьъя. БIаьра аьннаш из, хIьата даим махе юкъе хиле безам боагIа дагIа ухалцIена, низ болаш воалча къонахчун, кудуха къахьегамцара а къаста лац. Цун баьхан — партизана дог къона хилар.

М. ЬАШЕГУРОВ.

Хьурмат дарах…

Бийдал, материалаш, доагора энергетически ресурсаш кхоара тIехьарча Бригсоюзна хьажаре дагIа лоацаш я «Малгобекнефть» НГДУ коллектив. ХIара шера цу даьгъе дина толамаш доазаш хьайоагIа из. Соахка цо кхоаьй эзараш сома маьхка материалаш, массехк тонн Iаьркхача металлаш прокат, цемент, хьун материалаш, дукха дизельни доагор, кхьяраш.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ социалистически яхье тоала кхаьвер.

Республике гIолла

●

СУНЖА

Кхо цех а тха дьатта доаккхача заводе, царех а аппаратни, моачча хьае, дьатта доаккха цехаш. Уж кхоакхе а цех дика толамаш доахаш хьа а йоагIа. Бригадашка хьинцар айль къахьегараш дIадахача шера пхелагIча октябре мара алаш кхочашаьъай шийна рапорт делар завода коллективе. ХIьата планал совгIа даьккха дьатта 110 тонн да.

Къьастта белгала а дьатта доаккхача цехa Орджоникидзевс керчe филиала бригада. Цунна керте латт Бузуртанов Бекхан.

Дика масал а гойташ шоашта увлур къахьегар дьинар eIайрех ба тха дукхача хана дика къахьегам хьабоагIа опыт йола болхлой. Дьатта дерашта юкъе къьастта белгала я Костоева Абей Iайна. Дикa а бIарчакха, кулг тоха дезаш а цaашкара аппаратура, из дика карагIдоал слесарь волча Капиловв Исмаьилийнем газоэлектросварщика Сапанов Владимирен.

В. ТУПИЦЫН,
Сунженски дьатта дешаран завода кертара инженер.

• • •

Дукха дика гIулакхаш кердагIдаьннад чакхдаьнача шера Сунженски района наькъаш дахкачен тоадечен управлене къахьегамхошта. ДукхагIча даьтъе цар дабаллаш наькъаш тоадар, хорддараш Iодахар, царна гонахье гаьнаш йогIар да. Дика совгIа дIад бевхаеш Ассиновская яхача станице балача наха, цига кхо километр гаргга асфальта никъ биллаб. Еррига рейсаш хьакийцача цар тоадаь, хорда Iодахка наькъаш дукха да. Наькъаш дахкарешта юкъе дика болх беш барий цIараш йоахаш эггара хьалха дIайахча дешаща але доагIа наькъаш Iодеттеш бална Фаргиева Руквтаза Пешкова Раисаи, автогрейдара тIа болх беш волча Цечоев Хиварех, тракторист Оздоев Мусайк, Евлоев Хьавенех.

С. АРЧАКОВ.

МАЛГОБЕК

«Малгобекнефть» НГДУ а машинашъа цех. Цу чу болх беш къахьегараш ба меккдатта продуктие дIа-эза кхьахьара балл вIаштIехьбоахараш. Уж кIезига нах а бе, % саг ва цу цехе къахьегаш. ХIьата ахален совгIа барен коммунистически къахьегама ударникаш ба, цар болх беш йола ворхI бригада «Коммунистически къахьегама ударник» яхе цIераш цIи лелаеш я. Цхьа бутт дIабахийтабац цар шоай деккараш кхоачаш а тIехкхоачаш а ца деш. ХIьата бригадашта юкъе дIадахача шера мелхава социалистически яхье тоалашгIа хилар лакха депутатий городской Совета депутат А. Анбасов керте лаьта бригада.

Д. БОРИСОВ.

СОВЕТСКИ ВАХАРА ХЬИСАП

Наьсар-Кертен тахане

ГIалгIайче эггара хьалха шаьрача моттиге Iойилларех цаI я Наьсар-Корт яха юрт. Доккха а дIахьа а да цун истори. ХIьата хIанз, вай хана Назрановски района эггара техникерех а из. Город Назрана къулбахье уда тха юрт. Цунна юкъа да машина а шоссейни а наькъаш, Наьсар-Корта къулба малхбоале гIолла чакхбоал Москва-Баку яха автомобилни никъ. Цу наькъо гIо ду юрта Баку, Грозный, Махачкала, Орджоникидзе, Нальчик, Ростов яхача а, дукхахча кхьача городашка а бувзам лоаттабе. Да-бийса ца къоаcаш массаьа а цу наькъа тIа гIелае лела а автобусаш, камгие белзача Iаальмаге чIоагIагIа хьаалла лела моаьхьа, кхьйоле хIамаш дIахьа кхуьхаш йола рефрижератораш, МАЗ-аш, КамАЗ-аш, кхьйола грузовой автомобилаш.

Баккъда, юрта мел доаккхар эггара хьалха нах ба. Наьсар-Кертарча 1250 кертарчa вах ворхI эзар ах эзар совгIа саг. Уж ба «Назрановский» совхоза, Акриев ГIапура цIерагIча «Электроинструмент» завода, трикотажни фабрика, районерча кхьача предприятий, учрежденей къахьегамхой. Шофераш, механизатораш, хьайбаш лелладераш, лораш, хьехархой, кхьйола къахьегамхой. Школашка, профессионально-технически училищашка, техникумашка дешаш бола дешархой. Къулбакъеда Кавказерча а мехкарча кхьача а городашкара институташ йоаххаш боакка дукха хагий нах, мехкарий.

Наьсар-Кертерча бахархошта юкъе дукха ба хьахинала а хьинара а къахьегаш диканца шоай цIи йоаший-таш бола къахьегамхой. Царна юкъе ба доярки Сагова Марем, Тамирханова Мариам, Белоева Марфеш, Шинзоева Моалехан, Газгиреева ШариIат, механизатораш Маркоев Султана Сулейман, Оздоев Хьинмa Хьамзат, Тазиев Абукара Дауд, нефтебаза болхло Сагов Ярача Маьмадхан, «Электроинструмент» завода слесарь Шадыжев IалаудинIа Iалихан, медсестра Гойгова Iадраьхмана Елизавета, дукха кхьбараш.

Юрта а кхо школа — юкъере цигни юкъьиенцара цейк. Цига дешаш эзараш доле бераш да. Царна дешар Iомадеш, лаьза идейно-политически, нравственни, атеистически, интернационални кхетам луш къахьегача хьехархой йоакха отряд а тха.

Шоай болх дика бе хьабоагIа хьехархой: № 2 йолча юкъерча школера — Сапралиева Къурейша Роза, Абадиева Исакве Роза, юххьенцарча школера Двайтоев Рамазана Марем, № 1 йолча юкъерча школера — Берсенова Хьамиде Лема, Могушкова Умалгире Хьава, кхьбараш.

Укх тIеаьнарча зама дикка тоаденнад юртарча наьха кьал-торо. Ерригача юрта сердам луш йоагаш я «Ильича лампочкаш». 70 процент деча юртарча цIенoшка чуйилла лай газ, хий. Гравий юллаш хоза тоадаьд укх тIехьарча шера юртарa 10 километр дIаьла наькъаш, баккъда, хIанз а вIаштIехьдаьлашац тха цхьаннаьха асфальт билла, тротуараш а. Уж декхараш — дикц ца луш тхоша дагалетта а гайна а гаьло сана дергдоа а хIама да.

Улицашка хьалIа гIехвовлаш хилча, дог гIеддоакхеш кирпичах даь дика цIеноаш да юртахой, кIере цIагIа хIана ц хьина, чуйилла радио а. ХIамаш тага, юртта машинаш, телевизораш а наьха. 400 совгIа саг ва автомобиль йолаш.

Балхара цIабаьхкачул тIехьагIа хинога, концертага, спектаклага хьажа, тайп-тайпарча кружокашта дегIа лела торо хулийташ хьалдаь вай ханера дика юртера культура ЦIа да тха. Дикa библиотека а я цу чу.

Бахаршой тайп-тайпара хьашташ кхоачашде торо хулийташ, промышленни а продовольственни а товраш чудола ворхI тика я юрта, укх тIеаьнарча хана хьайийллаи цхьакха 2 тика цхьа продовольственни ларьки.

ХIанзалца Назране, Орджоникидзе, Грозне, шаьнакъе кхуьйаш тоаш езаш хулар бытовой аппаратура, тега дезаш хулар барзнъаш. ХIьата хIанз из деррига деш да юрта бытаЦIа.

Чакхдаьнача шера мел бетта бIаьрча йоаккха животноводчески комплекс хьалъяьй «Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча отделене. ХьалхагIа кулгаца деш хинна балхаш механизмаша ду хIанз: хьайбашта доагъар диллар, хий малдар, помещенеш цIенъяр, хьалдар. Столове я, цамогаш хиннар лораш тIаьааха йиш йолаш лорий кабинеташ я цига. ВIездане бараъа, къбола хIамаш йитта хьалъоастаь моттиг, боли малхбалчча лувча дукаш а. КIаьда гIандаш, истопаш, пенах хьалтоха хоза плакаташ, лозунгаш, хьайбаш лелладерашa тIаьйце социалистически яхьа декхараш, даар, да дазараш тIадола графикаш, кхьйола листокаш, кхьайвелла йолаш хоза кийчъяь, йайна цIа уголок я, цIагIа санна сапаргIата йолаш. Салоара мел эшар а да укхаза: телевизор, магнитофон, книжкаш, керда журналаш, газеташ, кхьдараш. МоллагIа художественни а тематически кино хьокха моттиг я. Шоай хьаьнташ кхоачашдеш лилча наьха а догдоагIа дикагIа къахьега, кэрагIдуал доккхагIа доле къахьегама толамаш. Из дика гучадовлаш укх шера деррига юкъе къахьегаш.

Йоакха а дика а лаьна а тха юртарча ветеранех, пенсионерех вIашагIъэлла. Цар чIоагIа гIо ду тхона бахархошна совгIа доаа дуаь, дьатта, шура, кхьйола юртбоахама продукташ печкашкахкиe дIачутеллийташ, ялат дIадуаш, чуэцаш, овсар деча зама нах оарцагIа боавш, кхьдола вахаре нийслуш доле декхараш кхоачашдеш. Уж ба Бештоев Дубе Iадраьхман, Арчаков Iиже Маьмад, Оздоев Билала Маьмад, Цороев Лорса Исраьил, Цороев Сулеймана Салман, Муцольгов Алхаста Хьусен, Гагиев Хьасана Исраьил, Газгиреев Товрзой Iаьь—мата кхьбараш.

Лоацца аьлча, тха юрте сий долаккхар а из тоаер а тха къахьегамхой ба. ТIехье тIагIолагIча хана цар гIоаца аьх а дикагIа тоаургья из.

М. ШАДЫЖЕВ,
Назрановски района Наьсар-Керта халкъа депутатий юрта Совета исполкома председатель.

Пятилетка заданеш хьалхарча кхаь шера кхоачашъе доккхий социалистически декхараш тIаийца дукха болхлой ба Грозненски аьхкабетона конструкцей заводе. Царех цаI ва даим социалистически яхье хьалха латташ хьавоагIаш вола газоэлектросварщик, коммунистически къахьегама ударник Борисов Николай Васильевич. Ше декна дош дизза кхоачаш а деш, кхо шера заданеш кхоачашъярах рапорт деннад во укх шера алхагIча декабре. Иштта боккха толам бахкка цун вIаштIехьдаьннад шийна балхах тIехдика кхеташ хиларах, балха хинах безам пайда эйбарах, шийна къахьегам ца хетта дика вIаштIехьбаккхарах.

Кагирхой хьехархоча ше хиларах тарра цхьаккха шу дIадаьккхийтад цо цаI-наь говзача ца кийчвеш. ХIана цо Iомавеш ва Муцаев IаббасС. Из дика балхах кхеташ а воагIа.

СУРТА ТIА: газоэлектросварщик Н. Борисов цо Iомавеш вола I. Муцаев.

И. ПЛИЕВА сурт.

Коллектив чIоагIлуш я

Кенхи яхача юртара мехкарий Советски района «Альпийский» совхозе тхьамка леладу шоай кагирхой коллектив вIашагIйолла боаьк, аьна хезача юртахоех цхьабараш тешацар цох хIама хургхиларах. ХIана аьлча, дукха тIой долаш яр царна лаьтта хьакъоастадаь моттиг, хIьата, тхьамка а дукха къахьега дезаш культура малий. Цхьабакъда, шекбувлараш цец а боахаш, шийтта йоI тхьамка леладеча бригаде вIашагIа кхийтта, шоай къонача хьинарца болх бе дIаболабелар. Иштта хьахилар керда къахьегама коллектив. Баккъда, шийн вахаре лоацаш йола моттиг хьагойта езаш яр из.

«Альпийский» совхоза администрацес Химой яхача моттиге хьакъоастадир коллектива йиъ гектар лаьтта. ХIьата бIаьсти дIададар тхьамка ги. Тхьамка леладеча бригада кулгалде оттавир Хутиев Маьмуд. Коллектива дукхагIча даькъе юкъебахар дукха ха йоацаш Кенхински юкъера школа чакхъяьккха бола мехкарий. Дукха хезадар царна хьалха, цIи хезача Тарамова Iайнаси Шемиханова Айзаси кулгалдеча коллективаша доахача толамех лаьца. Цудухьа, цар санна, тхьамка кхеде, шоай цIи йовзийта лаьрхIар мехкараша.

Массехк дийнахьа кхерех цIендаь баьлар уж шоай лаьтта. ТIаккха, лаьтта аьхачул тIехьагIа, цига тхьамка ги дIадера из кийчде болабелар.

Тхьамка ги дIадувча хана дукха халонаш лайра коллективо. ХьалхагIа дIадийна ги лерттIа тIадалацар. Цудухьа из цIаьнха, цхьайолча моттигашка кхозза а диъазза а дIаде дезаш хулар. Гуш дар цу гIулакха опыт ца тоъалга. Бакъда, мехкараша чIоагIа низ тIабахийтарна цхьайолча хана юхаметтаоттадора из кхоачамбоацар.

…Тхьамка тIеххьара овсар даь лаьр бригада. Мехкарий хIара IуйрийнахьаIар шоай участкашка тхьамка миштта тIадоагIа хьажа. Хьувкъам дика хилар. Шоаш хьийга къа ца дайнилга гучадаьлча дегаш гIоздоалар мехкарий. хIана аьлча, цар кулгаш дар из дика хьувкъам кхебаьр. Дукха ха ялалехьа тхьамка чуэца йолаелар бригада. Из болх кхоачашбеча хана къьастта дика къахьегарца белгалбаьлар Хадумова ПаьтIамат, Раджабова Хадижат, Хелимова Калимат, Магомадова Мулимат.

Шоай низахи торонехи тийшача мехкараша лаьрхIар шоай планаш кхоачашъярал совгIа, тхьамка дIаийдеча пункте йоакъаь тхьамка лордаш дIачуялара планаш тIехкхоачашъе а. Массане а, цхьатарра, карагIдаланзар из дош кхоачашде. Из кхетадеш дар, хIана аьлча, хьалхара шу мара дацар цар болх бу. Планал совгIа тхьамка лордаш дIачуелар МагомадовгIар йижараша Мулиматасен Мусен, Абдуллаева Пасихата, Хадумова ПаьтIамата.

Кенхи юртара къона тхьамка леладу коллектив вIашагIъелла цхьа шу даьннад. Коллективо ше тIаийца гIуллакх кхоачашдулургдолаш йолга хьа а хьекхар. Баккъда, даьчох кхоачам а баь Iс дага бац бригада мехкарий. Цар лерхI тIайоагIача хана керда, кхы а доккхагIа толамаш даха, районе цIи хезача тхьамка леладеча кагирхой коллективашца цхьан мугIаре дIаотта. Со теш из декхар царна дизза кхоачашдулургхиларах.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

ВАХАРИ ПРОБЛЕМАШИ

ДОГ ДЕЛАДУ А ДЕЛХАДУ А СОВГIАТ

Грозненча Октябрьская яхача майдан тIа нийсвелча атта саг дIаваха хургвац Сайханова улицагIа кхьча цIеноштатара доацаш, цхьа шийта тайпара хоза вIаштIардаьча 104 квартирий нах чубахача цIеношта бIаьрг тIа ца отташ. Из да а да иштта. Цу улица тIа дагIача цIеношта юкъе хоза хиларца къьастта белгалдоал из. МоллагIчун а чIоагIа дог гIоздаргдар цу цIагIа шийна квартира елча. ЧIоагIа гIадбахар цу цIагIа бала боаъо луш йола ордераш шоашта хьаелча Грозненски биохимически завода болхлой а. ХIана аьлча, цар дог деладеш совгIат дар из.

Цхьабакъда, цар гIоздаьначa дегашта чIоагIа болаш хилар уж кердача цIагIа бала ховша болабелча. Бутт совгIа ха я хIанз цу кердача цIагIа квартираш ейна завода болхлой бала ховша болабенна. ТIаккха малагIаш да уж царна сагото качтесса бахьанаш? Уж толнаш дукха хало е ездиргьяц, цига укх деношка хиннарчун. Бахьанаш, шоаш ма дарра, хьагуш да. Атта квартира корайоагIаргьяц укхаза йоагIача бессы кийчъяь. Дукха да дикза дисараш, е геттара во чакхдаьха балхаш.

Масала, № 4 йолча квартире еха батарея дIаоттаярах Iоух хий. Цудухьа квартира хьачудоагIа дIайда хий дIакъовла дезаш хилар. Вешта аьлча, хIанз йоккал чуягIац цу цIагIа.

— ХIанз аз фу дергда укхаша? Со мичахьа яха еза?, — шийн бала кодабу цу цIен фусамнанас Батукаева Сарижас. — ХIанз Iа ма дий. ХIамаш тIаовхханехьа Iодуш тхо.

Цох тара ба № 9 йолча квартира чу яхача пенсионеркага Куралесина Варвара Тимофеевнага кхьча бала а. Иштта, монтажникаша шоай декхар во кхоачашдарах туалетки цIагIа а спальни зала чу а лакхера хий чуухаш дар № 51 йолча квартире а.

ХIьата пенсионерка Пугачева Евдокия Борисовна яхача цIагIа дикза дитараш кхы а дукхагIа дар. Еха яр еррига а канализационни система. Цхьабахьан дIаоттаяь турбаш мукхйнаь яр. Цхьанна а цIагIа яцар сердал. Электрически сьргех патронаш дIа а ехка, лампаш Iоокха биценна бахаб укх чу сердал чуюллаш хиннараш. Ванна йолча цIагIа смеситель дIаоттае вIаштIехьдаргдоацача тайпара хьатIайоалаяьй дIайхен шийхен хий хьадоагIа турбаш. Из бахьан долаш пайда эца йиш йолаш яц валиа а умывальник а.

Лакхе белгалдаьхараш санна а кхы тайпа а укх цIен санехмонтажни балхаш кхоачашдаьча, «Ставропольпромвентиляция» треста чуйоагIача Грозненски монтажни управлене болхлоша дерриге а динза дитараш дувца велча дукха моттиг дIалоацаргъяр цар. ХIьата керттердар из дац. Керттердар да монтажникаша дига дувлийта ца Iеш, кхы а дукхахча цар дIачулуча объекташка цу тайпара гIалаташ дувлийтаага, из цхьа нийсденна ца Iеш дуккха нийсденна а нийслуш а хIама хилар.

Укхаза генподрядчик хилар цIеноц ду комбинат. Але деза, гIишлопхоша шоай декхар цIена а дика а кхоачашдаьга. Баккъда, из овлалургдац цар субподрядчик хиннача Грозненски монтажни управленех.

— Массаза а тха субподрядчикаш болаш хул Грозненски монтажни управлене болхлой, — йоах цIеноц деча комбината керттерча инженера Сати-Адиев Сираждина. — Бакъда, дукха халонаш езаш хул тхо монтажникашца шоай болх лерттIа ца бар бахьан долаш. Кхоачашъяц планаш, тIехьаьвел гIишлош эксплуатаце дIачуляра оттаь хинаш. Оаха хьалдаьча нах чубахача цIеношта юкъе наггахьа дар мара хургдац цар шоаш дер цига лерттIа хьа а даь дIачудаьна. Укх деношта тхо эксплуатаце дIададала гIерт алхагIча микрорайоне 142 квартирий нах чубаха цIа. ГIишлонхоша-м шоай декхар цIена кхоачашдаьд. Цхьабакъда, хьалха сална, динза дита е геттара во даь балхаш дукха да монтажникий бехкагIа. ХIьата монтажникашна бехктохаме а хеташ, дог а лазаш шоай декхар кхоачашдаьдаларе лоархIаме йола объект оаха эксплуатаце дIачуенна дукха ха хургьяр.

Каст-каста бехкаш доах гIишлонхоех вай республика бахархоша, цар хьаьду цIеноаш беррига а кхоачамболлаш хургдолаш хьал ца деньь, шоаш дер цIена а хоза а ца дендаь. Цудухьа дог деладе дезача гIулакхах дог делхаду бала хул.

ГIишлонхоша шоай балха дикал овлангара лакхъе езилга, белгалдаьккхар укх деношка хиннача КПСС ЦК Пленуме а. ХIаране шийна тIадилла гIулакх дизза кхоачашдара бехктохкам лаьхбар, ше хьадер цох дог лазийна цIенех хьадар — из да тахановрча хана дIадехар.

Х. ШАДИЕВ.

«Агитатора блокнота» аргIанара номер

Кепа а тоха араьннай КПСС Нохч - ГIалгIай обкома пропагандай агитацеи отдела «Агитатора блокнота» аргIанара номер. Из дIайоладу «Къахьегамо керда котаоаш йоахаргья!» яхача редакционни статьяца.

Номер тIа я «Хоржамашта накъадолхаш», аьнна Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Правенько язъяь статья. ХIьата иштта СССР Лаккхехьарча Совете хоржамаш дарца дувзаденна агитатораштен политинформатораштен гIонна кепатеха цар дергдолча къамаьлий тематика.

Республике гIордаьнна доазаш да Социалистически Къахьегама Турпала Муслиева Тамарас кулгалдеча «Джалка» совхоза сеялиш леладеча бригада болхлой гIулакхаш. Цар коллективана карагIдаьннар хьагойт бригадирага йийцача интервью тIа.

Укхаза иштта я «Автоспецоборудование» завода фрезеровщикий бригадира Г. Нагибина, «Союзавтоматстром» яхача Грозненски опытно - экспериментальни завода фрезеровщика А. Мостовойя язъяь материалаш, КПСС обкома гIишлошъяра отдела инструктора Х. Минтуева язъяь статья «ГIишлош сиха а дика а хьалъе» яхаш я.

Номер тIа йолаш я Надтеречни района «Озерный» совхоза техника тоаеш боахкача механизатораша бIаьсти дергдолча балхашта еча кийчонах йола материал а.

ЦУН СИЙ ДУ

Тхьаьн итт шу совгIа да я СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически заводе Тимошенко Владимир Александровича болх бу. Лаккхар говзал йола аппаратчик хиларех тарра вовза цунца къахьегача наха. Ше хержа балха говзал езаш, цун лоархIам дика кхетабеш, хьалхашка латта декхараш довзаш воландь вIаштIехьдаьннад Владимир Александровичa визза вола балха говзанч хинна дIаотта.

Цу сагах доалла цхьаькха дика хIама а да белгалдаккха дезаш. Тимошенкос шийн декхар лоархI керда балха баьхкача кагирхошта цар балха говзал караерзаь, боккъонца бола болхлой хиллалца новкъостал дар. ХIьата дукха ба цо хьехамчах меладаь кагирхой тахан тIехдика специалисташ а болаш къахьегаш. Царех ба Бехтерев Борис Николаевич, Лопатин Александр Семенович, кхьбараш.

Наьха терко яр, уллуарча новкъосташкара боагIача бесса болх хьабехаш хилар оаша а хинна дIаэттад В. А. Тимошенко. Цудухьа хургда-кх Владимир Александровича болх беча цехерча коммунисташа юххьанцарча партийна организаце секретаралла хIанз пхевлагIа вIаштта из хержалта.

Укх тхьаь шера Владимир Александровича болх беча цехе хлораторщик йолаш цун сесаг Валентина Федоровна къахьегаш я. Из а я коммунистически къахьегама ударник.

…Даьхено боккха мах баьб В. А. Тимошенко хьанача къахьегама. Цунна елнай Ленина, Къахьегама ЦIеча Байракха орденаш. Ший низи хьинари ца кходеш дIако а къахьега лаьрхIа ва из.

З. АЮБОВ.

Сийлахь-боккхачу Котамна 40 шу дузаш

БАРКАЛ ШОАНА, КХАЛНАХ!

Тlом... Из [illegible] берригачо советски [illegible] — фашистски Германи [illegible] Котамо [illegible]. [illegible]

[illegible] Нохч-ГІалгІайчоьнара бераш а [illegible] Сийлахь-боккха Котама [illegible] «Дерриге а фронтаl» — [illegible]

Тlом дlаболабеллачу хьалхарчу деношка дуьйна во деккхар кхоамашдара кханнаш оарцагlбахе Воладар областной партийни организаци. КПСС обкома бlорах дийцар ВКП(б) районийн парткомаш районийн а МТС политотделийн а штатийн юкъе кхалнаха организаторийн кхалнаха бечча балха боло политотделий начальникийн заместителаши юкъабовлабарах доле деш. Масала, политотделий начальникийн заместиталаш хьоалийр коммунисташ К. К. Бетелова, М. П. Абдуллаева, Д. Г. Галаева, Ю. Дельмаева, кхыбараш. Комсомольски балха боло политотделий начальникийн помощникаш хилар Е. М. Шевченко, А. Ф. Гурина, М. С. Нунаева, К. П. Аларова, Х. Б. Бекмурзаева, А. М. Селина. Цу гІулакхо йиш хилийтар ловман кхалнаха юкъе а йоржаш, берригача кхалнаха юкъе социалистически ять йоарнаш, тьамара къахьегаре уж оарцагІа баха.

«Кхалнах — трактора тlахоешаl» — из лозунг кьаллахьар республика еррига мlингашна. 1942 шера бlаьсти алат дlадуеш яр бlаь совгlа кхалсаг — трактористка. Псадатарча А. Умарова, масала, дийнахьа 4 гектар лаьтта оахар, хlаьта Грозненски районерча Григорьевас а Мельниковас а 3,5 гектар оахар хlаране, нагал оахар Старо-Юртовски районерча М. Джабраиловас а У. Хабиловас а.

Лоаца а дег тохадалийташ а да цу деношка кхашкара кха репортаж. Комбайна тlа бола беш хиннача Шапорина Раисас (Гудермесски район) берригаш цацбоахаш дукха алат чуэцар. Шелковской районе М. И. Калинина цlерагlча колхозерча Петухова Ульяас, Золотова Мариях, Фролова Степанидас марсаща хlара дийнахьа цхьанцо гектар алат хьоахар — нормал 3,5-зза дукхагlа. Наурски районе «Новый быт» яхача колхозерча Гусачева Варварас лобогрейкеца ялх гектар мукх чуэцар а нормал шозза дукхагlа.

Бlаьш болча кхелмаха-механизатораша биззаь пайде эцар машинех, кходора довгар, смазочни материалаш. Дийнахь-бус 20—22 сахьата бола байтар тракторашка.

Тlом лаьттача цу бlарсача хана республикан боамби кхебора Гудермесски районе. Дийнахьа йормагla 20 килограмм гулбе безача «Заря Востока» яхача юртбоахама ертелерча колхозашка Эльмурзаевас, Баниевас, Магомадовас 38—45 килограмм гулбора. Цхьабакъда, цхьанне а ца дьир дир цlихезача звеньевойс Музуева Пастlамата: 110 — 140 килограмм боамби чуийба дьир из.

300 процент — норма, иззал кхоачашъе дьир Грозненски районерча стахановцийн Атабаева Салихьата бьалзадерин лаладу бригада.

1943 — 44 шерашка, фронтешкара Советски Арме йоаккхий котамашка яхарах хоамаш кха доладеннача тlехьагlа, къаьстта хьинаре къахьега бьйлар юртахкара къахьегамхой. 1944 шера бlаьсти алат дlадуеш тоеламе чакхдаьккхаре а лаьза хьунакьам чуэцаре а тьаржача Ерригсоюзни социалистически хьье юкъабеннар Нохч-ГІалгІайчоьнара зоарлев кхалнаш. «Пролетарская победа» яхача колхозе геттара дика болх бу йоарадри Яценко Ольгаси, Зинаидаси, Юрова Полагейи Черняскаи Екатеринайи звеньяша, кхыча.

«Маяк Чечни» яхача колхозерча Тамашева Саадате звенос лелайора тьаммlаш. Уж чуэцача цу коллектверча хlара саго шин нормал кlагlагlа кхоачашдар.

Сунженски районе фронтовой лысепе къахьегар дукха за йоац цаш бригадир хиннa Руденко Ксения Николаевна керта иттача С. М. Кирова цlерагlча колхоза къахьегамхоаша. Коардалаш, кlа, бlьцадераш, сом геттара дика кьуехьбир цига.

Цу тайпара масалаш геттара дукха кхуала йиш яр.

Кхашка санна хьийбаш лелдача а доакха хьинар гейтар кхалнаха. Масала, дика болх барах республикански Сийлен улла тlа яьккхар Сунженски районе Ленина цlерагlча колхоза lаьсий лелдор А. Ф. Иванова — цаl тlера цо доалийташ дерриге 44 lаьсиг кьегкхадир из, цу боахамерча доарка П. Ф. Макушкинас юкъера лаьрхlача хlара lеттагара 1854 литр шура яьккхар. Иштта дика болх бора Старо-Юртовски районерча «Ударник» яхача колхоза доарка Дубасовас, Дубаева цlерагlча колхозерча Дадаевас, Надтеречни районерча Шамсудиновас, Сайкаевас.

Старо - Юртовски районе «Маяк Чечни» яхача колхоза хьийбай фермане 1942 шера кулгалде кхоажийр парте член Хусейнова Соадат. Шура эккхара планаш тlехкхоачашьеча болх бора ферма коллектив.

Шера тlаlийце деккхераш кхоачашдеча лоаргlамо даьтта юкъедихьар Ачалукски районерча кхалнаха а НГІАССР Лакхехьарча Совета депутата доарка А. Эсмурзаевас, юртсовета депутата Х. Точиевас хьалхарчаца шоай планаш кхоачашъь цаl lом, дукха болх бу госпоставкай план сизагlа кхоачашъяра колхозхой оарцагlа боахаш.

Дьхе, шоай хьинь боарам бовццаш дукха дезаро кхалнаха къахьегама турпалал а денал а совдоаккхар. Юртахкарча къахьегамхой цlерагlа баркал оалаш дукха кхьаташ укар Советски Арме бlухошкара а командирашкара а. Цар изы а чlоагlагlа аlдора кхалнаха хьинар. Цу хана хlара колхозхочо доаш лора дукхагlа трудоденаш даха, бригадашта, колхозашта, совхозашта, къаьстта къаьстача нахаюкъе шоарагlа йоаржайора социалистически ять.

Иштта дар тlом лаьттача цу гlанарча хьнаро керта вахар. Гlалне бийса яхьаца йоагар ламенаш. Цlагlа бе а шортта болх кьорабоагlар кхалнаха. Набара массеки сахьат яра дисацар. Саттоссаш болх юха а дlаболабе безаш хулар...

З. ИСАЕВ,
исторически наукай кандидат.

ДИЛЛА ЛЕЛАДУ ГІУЛАКХ

«Грознтрубопроводстрой» треста шоллагlча гlишлошъяра - монтажни управлене бригадирага Есита Даудовна Юсуповайга малярa - штукатура професси хlана харжар lа аьлча хьаттача, лоацца оал цо: «Нана яр са штукатур».

— Зlанига йолаш дейка шlаштlехьдаьвенадац са, — дуьц цо. — Цу хана тlом сецачул тlехьагlара шераш, хала дар массанена а. Са дахьен ланаш вахачул аттагlа дацар. Уйла ел lа, мйс бер яхаба цу хана мел хала дар. Цудухьа яхар со гlишлош хьалъеча болх беш йола нана йолча...

— Бригадир Юсупова санна хила веза коммунистически къахьегаш вола саг, — аьлар Есита Даудовнах СМУ-2 начальника Алхазур Наилович Тарамова. — Цун бригада девиз — «Дилла пятилеткана — боллой гаранти». Юсуповай коллективо баь болх — штукатурна яр дале а, перетирна яр дале а, плиткаш lотохар дале а — дилла а дика а тlехдика лаьрхlе дlаэц. Цул совгlа, Юсуповай бригада лицевой счета тlа кlезига яц пятилетка кхоалагlча шера кхоль гlишлош ю материалаш, керттерча даьккье цемент а йолаш.

Зуь ца хобаденна Есита Даудовнай юкъ тlара цlока, маlача сага дераш санна хьэ бола кулгаш. Со тернал а хьа, кулгайоахкортеш а ехне къайладоах по уж... Ма дукха дьид цо бахкаш. Цо дантьа лаьлад производственни административни здaнеш, наха чубаха цlеноц, берий бешамаш хьалъеча. Эзараш квадратни метраш я цу кlаьллуш йоацача кхалсага бе льллача терлаца шаьрьаьраш, маларна щетнаца басар хьехкараш.

«Фуд хьа вахаре цlанкха а дмц ца луш дилла а дагалаттар», аьлча оала дахьча хаттара жоп а душ, уйла а ца еш, аьлар Юсуповас:

— Эттара хьалха айса вlаца алапа, — тlанкха еле а енна, тlатехар. — Хlаьта бегаш юкъера дlабахьача, дукха хинна со гlадъюгаш моттигаш. Масала, 1973 шера эггара хьалхара правительственни совгlат — Знак Почета яха орден торжественни хьале хьаьбна да. Цу хана газ чакхйоаха завод хьалъеча болх беш яр тха еррига бригада. Хlаьта цул тlехьагlа, цхьа шу даьлча, цхьаьнха дегагlоз, вешта аьлча са вахаре хинна эттара лоаркlамагlара хlама: со дlаийцар Коммунистически парте мугlарашка...

Тlанкха хlана дукха долийте бригадира Юсуповайна тlалатта декхараш? Шеко а йоацаш дукха да. Масала, тlехьарча массеки шера управлене партбюро член я Есита Даудовна. Хlаьта, нагахьа санна коллективе хила езача тайпара йола дика атмосфера коллективе доаттаярах, къахьегама дисциплина лантъярах бола коммуниста бехктохамах дийцача фу хет Юсуповайна?

— Сона хетачох, сага шийл толам ерригача производственни коллектива толамех дlахьоастабе йиш яц.— йоах партийни бюро члено.— Уж шин болхе — Цlайи Берригашк — вlашагlъяккха йиш яц, уж дилла а хила еза вlаши юэзаенна а гlо деш а. ГІулакх иштта латташ ца хуле доккхий толамаш доахалургхиларга догдоахнилга яц. Вайца, коммунисташта чlоагlа доархlаме хет из правило! Из иштта халахке дергдац, хlана аьлча къахьегама коллективех долча Законо дlадех из.

Миштад цу вlаши лелаеча гlулакхех хьалинараш? Хьалхагlа шоай бригадерча динагlболча болхлоех дуаш Есита Даудовнас.

— Нlезига бац тха къона болхлой — кхалнах. Цар дукха хlамаш lомаде деза хlакхчул тlехьагlа. Сона хетачох, маляра - штукатура говзал къычарел дикагlа lомаьяй Медиева Зинас, цунна хlанзе а яла мегаргья бригада. Амма болаш бa опыт йоккхагlа яраш а. Оалаш долча бесса, «къаьна гварди». Из я са веш Батраева Хани. 15 шу совгlа ха я цо СМУ-2 болх бу, иштта Сийлен грамота енай цунна. Е хьазаргьа вай Татаева Моаша, из а я боккъонца йола специалист. IX а X а пятилетнай ударник хиннай из. Хlаьта ерригa бригада хьанийцача хlара денна 130—140 процент кхоачашъю за...

Нагахьа санна Юсуповай коллективна толам бригада берригача членашта дlабийкьачи, штукатурна яра план тиъаь цаl квадратни метр йолча, кхоачашъю тиъаь кlес метр. Социалистически хьа итогех Юсуповай бригадо хьалхара моттиг лаьцай 1983 шера кхоалагlча квартале. Иштта язъе боккъо а йолаш СМУ-2 Сийлен улла тlа дlалазъь я бригадира тайпан цlи.

В. ДАНИЛОВ,
Главантрубопроводстрой треста «Оргтехстрой» треста инженер.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

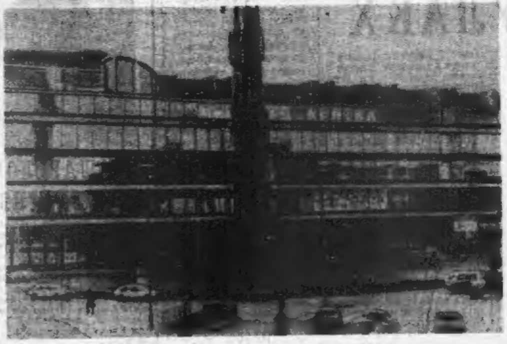

СТОКГОЛЬМ. Культура центра хьалхе 17 январе ший болх дlаболабертба Европе темам а херамазле а чlоагlъеран гере дlадаккхарна де дозарий хьагтеххьарча конференце.
Р. ОЛСААРА сурт.
ТАСС фотохроника.

Дуне цхьан кlирагlа

МАШАРА ТlАКХУВШ

Советски Союзо цlаьнха а бехьйр ше машарел халкъий кхерамазлении тlакхувш хилар, термоядерни катастрофа кхерам адамлена тlара цlенбь дlабаккха чlоагlа гlерташ хилар. Цу тайпара выводаш ю дунихача политически общественни деятелаша дуней кепайоазово. КПСС ЦК декабрьски (1983 ш.) Пленума а СССР Лакхехьарча Совета сессе а итогаш еш. Дунихача комментарешка белгалдоах машар лорабаран чlоагlбаран, герзаш lоадела кхатохара, паччахьалкхенашта юкъе цхьана леладу гlулакхаш шердаран кlоаргдаран тlабераебь бола СССР арахьарча политика иныь деррига халкъий оалагарча хьаштами ма яхара болга.

Дерригача дуней тlа шера бегаяха юэзаш я КПСС ЦК Пленуме новкъоста Ю. В. Андропова яьча выступлене текста тlара кьводаш. Кхыметтел, социализм котьльна эггара хьалхара моллк цуна нlезига а беза аьнна хетадала а хала долаш дола «Нью-Йорк таймс» яха американски газета а терхалдина lеденнадаш СССР-е даьха «доккхий экономически тьокхамаш» а «цун доккхий толамаш» а. Доазол арахьарча кепайоазово, радиос, телевидене къаьстта чlоагlа белгалдоах агрессивни империалистически гlоазарий бехкагlа дуней халкъашта юкъера гlулакхаш чlоагlа ирдеинача хьалашка вай мехко чакхдоахаш дола экономика дегlайоалаяра паччахьалкхен план тlатеlа кхоачашъяра тlехьарча къовсама декхараш къьггга а хоадам болаш а советски кулгалхочун выступлене текста тlа къоастадьь хилар. Французски «Монда» белгалдоах Ю. В. Андропова шерда хьадда йола предложенеш отталий халкъа боахама планированеш доалдарен система вргальника тоаяра ялаш. Пленумен сессен решенешта комментареш а еш, «Патриот» яхача индийски газето белгалдоах «советски экономикера деррига низаш халгьа вахара боарам лакхбара тlадероадаь да», яхаш.

Дерригача дунен тlа чlоагlа терхам тlабахийта буацаш ба дунен халкъашта юкъера хьал тоадара де дезача практически гlулакхий хьадда йола программа дlахьийкхен «Дунен халкъашта юкъерча хьалахи Советски паччахьалкхен арахьарча политикахь» бола СССР Лакхехьарча Совета соцам. Доазол арахьарча кепайоазово къаьстта белгалдоах СССР паччахьалкхен lаьдала лаккерча органо США конгрессаш НАТО кхьича мехкий парламенташкем машара гlулакха кхераме йолча «низа позице тlара» политика делаергйоацам, тlема кийчон совле яккха гlертаргйоацiйш цу паччахьалкхений правительствий пхахара шоай ерригача торонех пайда эца, яхаш бь тlакьехам.

СССР машар безара арахьара аь — советски нах [illegible] чlоагlа тlакхувш хилар хьалкхаш хlана да.

ИНТЕРВЕНЦЕ ВОАРАМАШ ШЕРДУ

Рейгана администраце доал дизш дlадахача арегlанарча шера итогаш еш американски кепайоазово эттара дукхагlа хlана хьехаи аьлча хьехаю хlана Ливан. Бакъда, Кlайча цlен «толамий» гаррадагlа вlалла а хьехац, геттара кхьча тайпара хьехаю. Оалаш ма хилара, ядер наl да (Ливан). Хlаьта дагалаттар кхыдар да (Вьетнам) Хlаьта цу тайпара уж вlаши тарьяра дола бехьаташ мел яца долаш а да. Ший хана Вьетнаме санна, США кlоаргагlа юкъейода ливански конфликтана, шерью интервенце масштабаш. нах бовбу, цу мехкара гlирсаш доаду. хlаьта ювзъта а тlехь-тlехьагlа дукхагlа холуш зе ду.

Духхьал из да американски общественностага дукхагlа саготтайтар. «дунихача къамий низаш» салбй вараша гlоллара Вашингтона союзникаш а. французски телевидене обозреватела ма аллара, уж низаш Ливане низаро фу нойлад шоапта яхаш, бегашта а доацаш уйлаш е болабелар лаьрхlача хlаьта а. Итале, кхыш ма хиллара, дlаьвнад цу lарбий мехкара ший контингент ах кlезигбе ше лархlаш хилар. «Дунихача къамий низашта» юкъера 500 французски тlемахо хьавакхара хьажехьа хоам баьб Париже. французски «Монда» яздеш ма хиллара, цуна цхьана «шe дьр ххьчар а полда аьнна сигнал а луш».

США чу а Ливанера американски бlу арабоанкхлта хьадех Кlайча цlенгара демократически партегара президента кандидатала отта гlерташ вола У. Мондейл, конгресси викалий палата спикер Т. О.' Нил, кхыча мехкашцарча гlулакхий сенатски комиссе председатель республиканец Ч. Перси, дукха кхьбераш санна вляни йолаш болча деятелаш. ГІулакх тара да американски хорнамаш хьагрга ше гlорт президента новстагlий хинна да lеш кхьбола цунна политически цхьа уйла яраш цо Гаргарча Малхбоале лелаеча ший долаш йоацача а зене йолча а политиках дlакъаста сихбенна хилара.

Фу хет Кlайча цlенна цу тайпарча «сигналех». Вlаши хlама а хетац. Цун официальни кицало аьнна, президента ший политика яйса а лоархl, «из дlаххьоргйолаш а ва». Бакъда, из чакхьякхара методий хьангехьа дуццача хана официальни Вашингтон гlерт саг кхетаргвоацаш из дуьца. Президент ше массе а тайпара ла политика «дипломатически» достам болаш я, яхаш прессана рекламна телаш волча хана Пентагоно вlалла эхь а ца хеташ дlакхайкхаду Ливанера американски бlун операцеш «наступательни характер» йолаш халанза яраьц, яхаш. Из миссие а йолаш, хетадала доагlа, форда пекотинцашта «новкъостала» Ливане яхийта лерхl Вьетнаме оалхарий хьисапе увзара зулам дарца шоай цlе дlалхийта.

лаьрхlа хийтьь йола «баьццарча беретий» подразделенеш.

Ливанерча «машарех» «стабильностех», Вашингтоне эхь ца хеташ оалаш ма хиллара, йовхо ярца а боацаш цу регионе юкъарчал доацаш доал де гlертарца хьалха а санна белгалбоалаш ба хlанарча США администраце герарча малхбоалера иныь. Американски империализмана цlаьнха а эхь тlаеттарцел из зиарцел мара кхьча хlаманца чакхбала йиш йолаш бац цу тайпара авантюристически иныь.

НИГЕРЕРА ХУВЦАМАШ

31 декабрь хьахулача бус Нигере военни переворот хинный. lаьдал лаккерча военни советага кхьчад. Цун председатела инарал-майора Мохаммаду Бухаре совета цlерагlа доаш деннад кlоаргача кризисах экономика мlалхаръяххха, цунна доалдела оргадьякхи тоаде. коррупции хьурмат доацаш хилари дlадаккха, производительни йоаце расходаш кlезигбе, дунихача бахача нахьа хьал тоаде, аьнна.

Бахача нахьа дукхалга диалача Африке йоккхагlьярех йолча паччахьалкхене (тlеххьарча хьанарча данне ма хьаьюкхачох Нигере 90 миллион совгlа саг вах) lаьдал хувцадалар континента политически вахаре номер наl йола событе хинна дlаэттад укх деноша. Белгалдоах тlеххьарча хана мохк экономически боккхача дlатlакхьача хинбьб, яхаш. Кхьча мехкашкарча монополеца эттара хьалха английски американски яраше, деча низаша экономика боккхача негарга кхоачалий, ахча хьатlадоацаш бола керттера хьаст хинна дlаттача мехкаьтта оагlорахьа ориентаци ярга кхоачадьд гlулакх. Малхбузен монополеша практически лаьрхlача цхьаьнкха тlаьхоман а боацаш мехкара пайдаш дlаккхувь, цун финансаш иъе а еш. Нигере арахьара декхар 15 миллиард долларга кхьчад. 70 процент йолча малхбузен банкаша дlадийхад шоай декхар. Монополей оалхарий хьисаперча гlулакхаша хьеш хиннай коррупцеца аьттув бола кlайже.

Лондонски «Таймс» кхераш да Нигерера переворот Великобритане коммерчески хьаштаяшта lатгьаш хила тарлуш хиларах. США госдепартаменти кхьча мехкашкарча гlулакхий английски министерствон сихха дlакхайкхадьд Нигерерча 7 эзар американцех 20 эзар англичанех — мехкдаьтта а химически а концерний болхлой — кхела шоаш «сагота» хилар. Госдепартаменто эхь хийттадац кхыметтел «Нигерера правительство хувцадалар хала хет» але а. хlаьта из да цун чурча гlулакхашта гуччахьа юкъегlертала.

Цу гlулакхана хьакьохк Малхбузе дlахойодача хана а цун гlулакхашта юкъегlерта лерхlаш, шоай бlеха гlулакхаш ца таллийтар дуньа экономически ший вlоаме из мохк хилара духьале е лерхlаш хилар.

Тlехьара событеш хьалхьоаль йола Нигерера экономически халонаш малхбузен монополеша цига доаллдарах хьахинна хlама да. Цар хьахьокх дегlайоагlа паччахьалкхений экономика дунен капиталистически система юкзаенна хиларо уж тlехь-дисара, вlашдухьаленнан социальни конфликташа ирьялара кхерам тlаоттабеш хилар.

В. МАТЯШ,
К. ШАБАЕВ,
В. КОРОЧАНЦЕВ.
(ТАСС).

АПН корреспонденташа хоамаш ду

«ХИЙ БАХЬАНЕРА ЦІИЙ»

«Вуххощача кхьачча ресурсаш бахьан долаш беш ба вай беш бола тlом. Из дерригаш цlий хий бахьан долаш да», Иштта къайле йоацаш дерригa дийцар хьалха Израила оборона министр хиннa Ариел Шарон ва.

Итташ шерашка чlоагlа хьага а хьогаш бlаргхоабаш хиннаб сионисташ къулбаседенгахьарча доаллачун хийрузкьага. Аграрни даьнье чlоагlа дегlаена ерий lалаштьеш долча Литанa къулбехьарча даьнь тlарча Литани Аавли яхаш долча доахача хиша, дунихача артезиански скважинаша, хоамашкарча хий дукдувлача моттигаша чlоагlа тlеувзар израильски идеологий тlема гlулакхаш тlарчар. паччахьалкхен деятелий, предпринимателий терхам.

«Цlанкха дикц а ца луш сона дагалатта, аз де лерхlа хlама да тlайоагlача хана Литани яхача хих Израила къулбаседенгахьара доазув дар», — яьхад Израила эггара хьалхарча премьер-министра Давид Бен-Гуриона дукхазза а. «Дукха латта йиш яц вай. кулг дlа а хьекха, Литана чуре хий вай мехка берийт соадакххарен во тоабарен метта. луш пайда а боацаш форда чу мишта ух хьежаш» — яьхад Леви Эшкол яхаш хиннача израильски цхьаькха премьер-министра.

Хlаьта тахан «Ливанаца леладеча гlулакхашта бокъонца нормализаци ярое» дlадех Литани Израила экономически хьалтий оферана чудахьар. Цу тайпара услови уттаю хlана израильски кабинета керте латтача Ицхак Шамира. Бакъда, шийл хьалха хинареш санна доккхача гlар-татаца декларацеш а ца еш, тата доацаш гlулакхаш ду цо. Библейски сюжетий а кипьейоагlаш йолча риторана метта, прагматически бульдозер йоалла цо. Хий дукдувлача моттигашта юкхе гера бе а доаллаш дола чlоагlа за оттаду цо, дlикъува е оах церна тlадолха ниькъаш. Литани а Аавли а йистошка йlаьххача хана лаьрхlа долла битонни гlоенаш, хьалъоттаду. Израила шийна чура инженерно-гlишлошъяра фирмашта уттаю Ливана долча хиш шоай мехка къулбаседенгахьарча дахьгагахьа хьовзадара проекташ. Уж хьоаш яраш я принципиальни технически торонаш йоаьзара ишсьь жоллагlа йола — духхьал керттера дараш чулоацаш йола схемаш а йоацаш, геттара цагий деталаш а терхалъеш йола дерригa чулоаца чертежаш. Консультаци ейта США ух, цу дакьера оидда опыт Тель-Авива ший йоллашехьа. Дагадохаргда вайна 70-гlа шераш доладеннача хьаие а дагальаца кхина хилар, Синай тlа lалдьахте доккха чинал а даьнкха. Иштта хий Негев яхача кьесаде дlададахьара планаш.

Сионистски гидротехникашен цар американски колонистагашен еш йола кхьсванеш перспективе лаьрхlача наьха мехка доалдье геттара эхь а дайна низагlа дlалиххар да. Амма цу планий бе цхьаьнха, дувццашта а йоацаш цул а кхерамегlа бола са. Моцдагlа а хоаденна да. Израила тенхаш йолча киниесе цций тайпара доли «длигательни доагор» хих хинна хилар. Духхьал хий долча моттигашта томакьа е цирагьне йоацаш хьалий оккупаци яьча Иордан яхача додача хин малхбузехьарча йиста тlара сионистски поселенеш.

Делла а lарбий хиннача лаьтта уж тlема лаьрхlа йола чlоагlаленаш хьалье лаьрхlа болалу сионисташ. Хlаьта шоаш дер методично, гlана тlехьа гlа боаккхаш а ду. Хьалхагlа поселени хьае лаьрхlача района экономически садинъар хьу «программана юкъе». Цигара тlохькъаш а вешта нахкъаш а патрулашен бронемашинашцен боккъонца пломба а оттайий кьовл. Оккупационни lаьдалаша шоай тlахьожам оттаду гlувнашта хий дехкача системанех. Цул тlехьагlа цига хьаю lомалуш тоэаш кхуьса полигон е дукхача бетташка тlема маневраш ю. Хьахерначча районе экономически вахара юкхера а яр хад. Цига бахьа нах, шоай цlеноц а дуташ, дlаух кхьча районашка бахха отта дагахьа. Юххьанцарча гене цох тарра суут, вешта аьлча оккупанташа искусственно экономически иатар оттабарагlа, къаьст-къаьстача районашта юкъера традиционни боахама бувзамаш тедалуш дола суьт за тахан Ливана къулбехьарча даьнь тlара дар.

Ливана къулбехьен даьнга еш-еш аннекси яра, ухрзаэ израильски тlема лаьрхlа йола поселенеш хьалра пlанеш реальни я. Шоаш де лерхlаш дола из хlама кхоачашдара тlа-тlа дукхагlа чlаерзаь я сионистски паччахьалкхен арахьара политически стратеги. Хlаьта а хила еза конфликташта моделированни ярах бола бехктохам тlалаттац ярех цхьаьнта а «хьалкъьела» центр яц е Тель-Авиве а, е Вашингтоне а дlалийпача Ливана латташ тlа Израила дувцилга йоацаш а дизза а доал до йиш хургхилара гаранти ала йиш хулийташ йола де дезарий схема оттаё торо йолаш. Тахане а дlахайтац сионисташна наьха хих а шоаш lоахийтача цlийх а шоай мел мах бала безарга.

Сергей КРАПИВА.
АПН соб. корр.
Бейрут.

Пиночета фашистски хунта режимна духьале болчарна деш дола низаш дlакхо а чlоагlдеш я. Сантьяго а мехка кхьча городашка а даьгlлуш яц цига дакъа лоацарашна адамашта гоамвенна диктатор дlавоаккхилга. дукхача наха деш дола низаш сопаделга, мехка бе болх боаца нах кlезагагlа хулийталга дlадехаш йола халгьо еш йола выступленеш.

СУРТА ТlА: Сантьяго хиннача правительствана духьаларча выступлене дакъа лоацаш хиннар лоацаш ва.

Телефото — ТАСС сурт.

КПСС ЦК ПРОЕКТ ЮВЦАШ

МАССАНЕ А ЮКЪАРА ГIУЛАКХ

«Школа, дезала, производственни коллективаш, массови информаце средстваш, литература а искусства а, ааш ерригача общественноста цхьана вIашагIтехача низашца хIара къонача сага са а кхеташ къахьегамца хьашт хургдолаш кхетам балар экономически, социальни, нравственни лоархIам болча кертерча декхарех да» — аьлла яздаьд укх деношка араяьннача «Юкъарча дешарен профессиональни школана реформа яра кертерча лостамий» КПСС ЦК проекта тIа. Цунца дуьвзаденна са белгалдаккха безам ба: — МагIалбика района къахьегама объединенешка кIезига ешац политически темаегIа лекцеш, каст-каста дагабувл, информацеш ю. Цхьабакъда, фактаща хьагойт дешархой долаш долчох кIоаргга кхеташ ца хилар, церна дIадахар долаш долчунна дувза магац, иштта хац дIадахача шерашкара революционни событеши вай ханара событеши вIашш нийсъе, халкъаш та юкъерча масштабагIа лоаттабеш боля михьарбаьнна идеологически къовсам мабарра кхетабац. Цудухьа дешархошта долаш дар духьала дIаьнна ца а Iеш, уж Iомабе беза хIама вIашдухьала нийсде, диста, йоаггIаш йола выводаш е, бахьанаш лаха, событей анализ е, факташ нийса, классови позицешца ювзаш кхетае. Тайп-тайпарча источникашкара шоаш знанеш эца Iомабе беза дешархой. ЧанхйоахаЩ мел йолча мероприятеш «хIана» аха хаттар хила деза дала хоаш. Цу проекта тIа йоах: — Школай болх эргабьникха тоабеча парте кьаьстта лоархIам бу къона тIехье къахьега нийсъелга овлангара дехотоадe дезаш хилара». ХIаьта тхоай районе цу хьакъехьара гIулакхаш мишта лел дуьнарга ах.

ЙоаггIача бесса вIаштIехъяьккхаш къахьегама объединеней звеньяшта юкъе лелаеш йола социалистически яхь а, из шерре дIайоазийтад. Цкъаза къахьегама объединеней членашта плановх заданеш йоазаш а хилац. Дешархошта хьалхашка геттара кIезига къамаьлаш ду совхозий кулгалхоша боахам перспективно дегIаахарах лаьца. Масела, укх шера 12-ча ноябре чакхъяьннача районни слете цхьан совхоза директор вацар, берригаш горисполкома председателе нов. Третьякова цIерагIа яхьийтача телефонограммагIа хьабийха боллаш а.

ХIана а шерра юкъедоаладьдац къахьегами объединеней доакъашхойх толамаш даьхараш моральни материальни совгIаташца белгалбоахилга. Совхозий кулгалхоша кхоачашдац социалистически яхь вIаштIехьйоаккхача шоаш дергда аьнна тIанийнараш. Цу дерригне дешархой уйлашка бокхийчарех бола темаш боабу, тIадилача декъара хьалхашкара цар бехктокхам лохбу.

КIоарга чулоацам болаш эффективнов политико-кхетама болх къахьегама объединенешка чакхбаха гIо дергдар районе къахьегамен салаIарей лагераш, культстанаш яларе. Уж вIашагIйохкарах лаьца Iалаьмате дукха дийца а дийцад. Бакъда, хьадеш хIама дац.

Къахьегама объединенешка гIолла хьахул дешархочун — хургволча гражданина коммунистически общество хьалъергйолчун личность, цудухьа уж йоаггIача бесса вIаштIехьъяхараш церна лерттIа кулгалдарахи тийшe да хургбола слесараш, механизатораш, трактористаш, лораш, агрономаш е хьехархой моральни нравственни нийса кхетам болаш хьалкхебар. Цу тайпарча коллективашка динагIа Iомалу дешархой къахьегам беза, хIаман хьурмат де, кхом бе.

ДIадахача шера дешархоша бIаьстийн аьхкийн 1150 гектар комсашта оасар деш, йоIаш, бIаьсти уж мукъайоахаш а кхыдола тайп-тайпара балхаш дир, цул совгIа, совхоза кулгалхоша шоаш цхьаккха а гIалат доацаш даьрг а лоархIаш. ТIехдина къахьийгар дешархоша комсаш чуэцача а, масала, № 10 йолча бархIшерарча школа дешархоша хьа а гуль пачхальалкхена дIачуелар 69.2 тонн комсаш. № 6 йолча юкъерча школа дешархоша — 62 тонн, иштта кхыбараша а. Ерригаш дIалаьрхIача района школай дешархоша 954,9 гектара тIара 650 тонн комсаш пачхьалкхена дIачуелар. Бакъда, боаламий кулгалхоша къахьегама объединеней болх вIаштIехьбоаккхача гIалаташ нийсдалийта деза, толамаш кхы а дикагIа хургдар.

Цхьа масал доаладергда во, № 25 йолча бархIшерарча школа дешархой шин дийнахьа «Малгобенский» винсовхозе балха дIабаха йиш йоацаш баьгIар транспорт ца хилар бахьан долаш. Цул совгIа, транспорт йолча хана а шоай участкашка кхача 4—5 километр гаьна гIаш баха безаш хулар уж, иштта кулг-нара ека кочаш ишаш дIа-юха ихахьа езаш а хулар бераш. Цкъа сийна дуккхаза юкъагIа дийлар № 7, 13 йолча школашкара дешархой кхашке кхувлилга, наггахьа мара нийсдуш хIама дацар автобусаш шоай ханнахьа хьайоагIилга. Бехктокхамерча наха уж гIулакхаш иштта тесса леладарах дешар юкъагIдоалер, дешархой къахьегама овсарле лохлора, дисциплина талхар, иштта лохлора цар дешарцара безам а. Ма дарра аьлча, бокхагIйараша гIулакх иштта тесса леладеш хилча, цхьабола кхувшболгIараш хIама бе-башха а доацаш м Iа. Дешархой могашалла новкъарле еш хIама да совхозашка кхачал гIулакх лерттIа вIаштIехьдаьккхаца хилар, дукхача даькъе кхьметтел хица а уж Iалашбеш ца хилар.

Хьоаладанза дита мегаргдоацаш хIама да берий къахьегама мах хоадабара гIулакх а. Совхозий кулгалхоша тайп-тайпара бахьанаш а доахаш дешархошта баьча балхах беттаншка алапи дIа ца луш лоаттаду.

Берий къахьсгамцара безам кIоаргбара дай-ноаной дIабаьлча эгара бехктокхамегIа я школа, хьехархой. ТIагIертта, боаггIача бесса къахьегама кхетам лац, дешархошна профориентаце болх бац МагIалбика районе № 7, 17 йолча юкъерча школашка. Цу школай дешархоша ахкан заьмалахьа къаьстта во болх бир. Иштта во латт цу школашка, къаьстта № 7 йолча школе, даьшцанохоша беш бола болх, «Малгобенский» винсовхоза коллективаца къахьегама бувламаш дац. хIаьта совхоза кулгалхой а бац цу гIулакха дукха сагота. Цу даькъе гIо деш яц Iседахера юрта Совет а. Дешархой къахьегамца дегIаухилга чIоагIа ледара да. Масала, № 7 йолча школа ярахийцача 58 дешархочох директе данне-гIа 30 саг цхьаннахьа а болх беш а дешаш а вац, хIаьта районе гIолла дIалаьрхIача уж верригаш 174 саг ва, беррига выпускникех 24 процент хул уж. Цу гIулакха Iалаьмате бехке ба дай-ноаной, шоай дезал иждивенчески кхетам болаш кхебара.

«1981—85 шерашка а 1990-ча шерага кхачалца йолча хана а СССР экономически, социальни дегIаиахувлара керттерча лостамаш тIа» белгалдаьккха да «шоллагIа ресурсаш боахама оборота шеррагIа юкъейоалийра тIехьа беш бола болх дIахобахьа беза», аьнна. Районе хьинар тIадахийта къахьегаш а макулатура гульяра звеньяш. Бакъда, тамашийна хIама да дешархой къахьегам мича бахаб ца ховш боаш хилар. Макулатура дIаяхьара йоаяло еш цхьаккха а саг вац, каькат дукха леттаю, хилча талха долалу, кхерамзлен техника боньонех из дукха лоаттаде кхереме да. Цудухьа цIа теха доагаде дезаш хул из. Масала, № 10 йолча бархIшерарча школа дешархоша 762 килограмм макулатура хьагулъяьр, бакъда, цунах цхьанна мел пайда эцацар.

Дешархошта къахьегама кхетам лулаш вIаштIехьдоаккхачара проблемаш дукха я. ХIаьта уж цIаьхха а тахан цхьан дийнахьа а хьахнинаяц. Уж къаьстача айкха дакъа лаца деза школаш мел, предприятей боахамий къахьегама коллективаша, моттигерча партийни советски органаша.

М. НАШХОЕВ,
МагIалбика гороно инспектор.

ЛОАРХIАМЕ ТОХКАМАШ

Нохч-ГIалгIайн историе, социологе, филологе Iилма-тохкама институте социологе, Iилман атеизма сектора болхлоша лаьнна дукха Iилман статьяш. Социологе, атеизма, дин тайп-тайпарча декъех. Цул совгIа тха Iилманхоша каст-каста лекцеш еш, къамаьлаш ду болхлой коллективашца, дешархоца, студенташта хьалхашка. Цул совгIа, шоай дукхача статьяшта кепайийтай газетий, журналий агIонаш тIа.

Цхьабакъда, сектора болхлой керттера гIулакх — Iилма-тохкама болх. КПСС ЦК июнски (1983 ш.) Пленуме тIучадалар цхьайолча Iилман учреждений балха кхоачамбоацараш. Из дика кхетаду тха сектора болхлоша. Цар тохкамий тематика кIоарга, лоархIаме, актуальни я. Масала, Iилман болхло М. О. Цицкиева тохкаш я, дегIаенача социализма хьалашка саг нравственни дегIаахара проблема. А. А. Каратаев — Къулбаседа Кавказа халкъий атеизм дегIаахаре законаш. Атеистически, интернациональни кхетам балара областной партийни организаце опыт вIашагIтохаш ва Б. А. Кодзоев. Цул совгIа, сектора болхлой болх бешба геттара йоккха а шера а темаш йоашхаш.

ЧIоагIа лоархIаме да, Iилман лабораторе бiь пена юкъе ца а эггIа, практикаца айхха хьашре бувзам лоаттабар. Хlара Iилманхочо шоай тохкамех хьакиннар наха довзийтар. Кхетам балара а пропагандистски а, балха юкъе ма хулла декъа а лоацаш сектора арахеца кийдеш да Iилман статьяй цхьа сборники: «ДегIаена социализм: культура саг», «Ислам Нохч-ГIалгIайче: идеологи практикех».

Сектор лаьрхIа тохкаш я республика бахархошта юкъе атеизм шерра яржара процесс. Сборникашта лаьрхIа статьяш яьзъа ба института историкаш, филологаш, этнографаш.

Л. АСЛАХАНОВ,
Нохч-ГIалгIайн историе, социологе, филологе Iилма-тохкама институте социологе, Iилман атеизма сектора заведующий.

МАШАР ЛОРАБАРА КОМИТЕТА ГРАМОТА — КООПЕРАТИВНИ ТЕХНИКУМА АКТИВИСТАШТА

Машар лорабара тIехьарча шоай лоIам гIулакхашца чIоагIбеш хьайоагIа дукхача хана дена Грознески кооперативни техникума коллектив. Из гIулакх техникума лела ерригача шерашка машар лорабара къахькъехьарча балха кулгалдеш ва техникума общественни дисциплинаш хьехаш вола Далинский Борис Павлович.

Хьехархой коллектив аьнна ца Iеш дешархой а варцагIбаьннаб цу гIулакха. Техникума студенташа хьехархоша металлолом гулдаь шоаш мел даькхига ахча машара Фонде дIадохийт. Цул совгIа, укх бIарчча отрядаш вIашагIа а ахча торговлена гIулакх де ук.

Иштта хилар дIадахача шера июли августи бетташа городе Адлере яха дешархой группа, техникума партийни организаце секретарь Р. А. Козий керте а йолаш. Группа командир вар дешархо Н. Хуранов. Цига дика болх барах шоашта хьоладаь 500 сом премиш машара Фонда дIадаьхийтар студенташ. Техникума коллектив пхи шу гаргарча хана машара фонда дIачуденна ахча 22 эзар сом гаргга да. СССР машара Фонд алсамйоаккхаш къахьегача шоай денал гойтарех ба хьехархой Б. В. Фисенко, Г. А. Козина, В. С. Мартиросов, В. С. Левин, Е. С. Мелешин иштта кхыбараш. Адлере яхача группацара къаьстта дика бола баьрех ба студенташ Евлоева, Джабаева, Шувалова, Патаева, кхыбараш.

Техникума студенташа машар безара тIехьа хьега хъа белгалдоаккхаш укх деношка торжественни хьале СССР Машар лорабара Комитета Сийлан грамота елар техникума коллективана.

СУРТА ТIА: техникума партийни организаце секретарь Р. А. Козий (юкъеръяр) машар лорабара активистий группаца цхьана.

Э. БАТЧАЕВА сурт.

ДИКАЧА НАХАХ

Наха лоIам беш дола кулгаш

Эггара чIоагIагIа ваггархой дог гIоздоала ди да къона дезал хьахоллаш дIаниса. ЙоIн вIашагIкхетмдар, нохчийн гIалгIайн къаман барахъех хьенсарагIчарех цаI да цу керда вахар дIадоладеча дийнахьа йоIо тIадувхаш дола чокхи. Тхьаьитт цу гаргIа ха я ший «доашоча кулгашца» из хоза гIарс тегаш, мехкарий догаш гIоздоахаш. Грознерча модай цIагIа болх беш йола Бекова Макшарипа Лебихан хьайоагIа.

Вай хана бахача кхалназа кIезига лараерзаеш йола из говзал цIаьхха езаенналц Лебихана. «Со дIамига йолча хана чокхи тIадувхаш латтача пусикал сона хозагIа хетеш хIама дацар», — йоах цо. Цигтара чIоагIлуш дIаболабеннаб цу вай даьй хьанарча гIарсацара безам. Дукха ха я из говзал Бековай вахара гарга йолаш, нагахьа сацна из йитача вахарах цунна чам летаргбоацаш хьайоагIа.

Духхьал наьха заказагIа чокхеш тийга Iац Лебихан, цо гIарсаш тег республика культура отделий, берий бешамий, школай заказегIа. «Вайнах» ансамбла маIача наха а кхалнаха а тIабувхаш бола гIарс цо тийга ба.

Лебихана кулга говза йовза хала хургдацар дукха ха йоацаш Грозне хиннача берий учрежденей республикански конференце берий бешамашкара даьхнача бераща тIабувхаш цо тийга вайнаьха гIарс бIаргтабайначо. Хоза маха баккха харал совгIа, кхушийоагIача тIехьенна къаман культура йовзийтача а доккха дакъа лоац портночо. «Портно» яха дош Бековайх але доагIеш да, ше тегаш мел дола чокхеш, кхыдараш цо ше хьа а доахаш, ше тегаш долийтарь.

Лебихана кхоачашъеча планах лаьца дукха а эшац, кхочаш ба хIара дейна IуйрIйна нийс сахьат даьлча дена сайрийна итт сахьат даллалца укх массайтта шера цо болх бу аьлча, хIаьта шоаттен кIирандийх а да цу юкъе. Укх шера тIехьарча цхьан бетта цин беттен ах беттен план аьй цо.

«План кхоачашъе гIертаргаш сиkъенна хIама а дац са,— йоах Бековас, — айса массаза ма барре, сайна дукха безаш бола болх ба-кх аз бер. Нагахьа кIирандийнахьа цIагIа яйса езаш гIулакх нийседелча, из дая я хьаьна сихагIа балха хьал сагота хул со». Цо дувцачох тешавеш да бетта шиъ-кхоъ норма еш хилар, цхьан балха сменагIа дулургдоацаш хIама да из. ХIаьта ший ха кхоль Лебихан цIаьнкха Iеш яц. Шийх тийша зеказашне хьежаш барий уйла ю цо массаза а.

Ший болх барал совгIа IIаьхий опыт къонабараштa каммаьрцa дIалуш я Бекова. Цо хIаман таге Iомабаьрех ба Овсянникова Нина, Баранова Зина, Чучаева Айза, иштта кхыбараш. Балха тIа толамаш дахарах дукхаза совгIаташца, медалашца, грамоташца белгалъяьхай Лебихан.

Духхьал балха гIулакх лаьца лоаттадаь ца Iеш ший наьна декхараш дизза кхоачашдеш хьайоагIа Макшарипа Лебихан. Къахьегам беза, хьалонаш зиве Iомалай цо ший цаI мара йоаца йоI Радима. Костоева Радима комсомола Ленински района учета секторе болх беш Грознески мехкдаьтта института сайрийнарча отделене деша яIа.

Лебихана кердача шера ший болх дIаболабертба Ведески района культура отдела заказагIа чокхеш тегарца. Уж 140 костюм я цун тега езаш. «ХIанзе а уйла еш я со уж раьза хургболча тайпара, массанега а хоза товргйолаш а уж тегара», — йоах цо.

Хь. АУШЕВА.

СУРТА ТIА: Бекова Лебихан.

И. ИЛИЕВА сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

10 ЯНВАРЬ
II ПРОГРАММА

17.55 — «Дуьнен халкъашца юкъара обзорени» (гIалгIайн меттала).
18.10 — Киножурнал.
18.20 — «Нохч-ГIалгIайчоне».
18.40 — «Замахкхе» (нохчийн меттала).
19.10 — Якье ... Шалинскийн Гудермесскийн АТП (нохчийн меттала).

11 ЯНВАРЬ
II ПРОГРАММА

17.30 — Документальни фильм.
18.00 — Хьалхарчарех цхьаъ. А. Нажаева къоллаямах (нохчийн меттала).
18.30 — «Нохч-ГIалгIайчоне».
18.50 — «Унахцlено».
19.20 — Iилман-популярни фильм.
19.30 — Хорманашта накъадоккхаш. «Депутатийн гIуллакхаш» (нохчийн меттала).

РАДИО

10 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчийн меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIайн меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.25 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIайн меттала).
8.36 — Вай мехка халкъий музыка (гIалгIайн меттала).
9.15 — «Мехкдаьтта продукташ ца йоахийтар дукха». Беседа (нохчийн меттала).
9.30 — «Къона эзманхо» яха радиовыпуск (гIалгIайн меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 — Керда Iадалаш — вахаре (эрсий меттала).
10.16 — «Тхоьга язду». Кехатий обзор (гIалгIайн меттала).
10.31 — «Къахка латтача лаьйбоцш лелайройшта». Концерт (нохчийн меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчийн меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIайн меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

18.00 — «Горянка» яха Р. Гамзатова поэмах еттаь йола радиопостановка.
18.56 — «Поэтически тептарIа тIа». Литературни передача.
19.12 — Илли дIаоал А. Хамхоева.
19.43 — У. Бексултанова. Струнни квартета аьрхIа йола сюита.

11 ЯНВАРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчийн меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIайн меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчийн меттала).
8.36 — «Тхо мамара тIехьа да» яха концерт (эрсий меттала).
11.15 — Хорманашта накъадоккхаш. Депутаталлa кандидатех дола дувцараш (нохчийн меттала).
11.30 — Экономика кхьаннам. «Шалинско а мехкдаьтта маршрутех лаьца» (эрсий меттала).
15.15 — «Барт болча дезалан» яха радиовыпуск (нохчийн меттала).
15.35 — «Дахна темагIа» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дуьнен халкъашца юкъара обзорени (нохчийн меттала).
16.15 — «СелаIад» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
16.45 — «Контрпропагандин атеистически кхетамца кхиорен дешаш». Беседа пхелаша (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчийн меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIайн меттала).
18.30 — Механически мастерской чу (нохчийн меттала).

Республика экранаш тIа

«ЦIАККХА ЛЕРГ ЦА ХИЛАРА ЙОЛА ЭКЗАМЕН»

Экрана тIа кIезига дийцадац 1941-ча шера Москва лорабьча дийлургдоацача турпалерча денойх лаьца. Дагадоккийтаргда вай «Дайгабарашн байнарашн», «Хаьачо сахьате», «Хьа кхувра наIерга» яха фильмаш. Вай историе уж дагIонаш ювзаш да ше лаьъча событей доакъашхо хиннача Воробьева Константина «Москвана уллув боабаьб», «ЦIоггIа» яхача повестагIа М. Горьке цIерагIча студе даьккха «ЦIаккха лерг ца хилара йола экзамен» яха фильм. Цу шера мехка хала еача гурахьа воени училищашка выпускной экзаменаш хиланзар. Цудухьа селхан курсант хинна Воронин Алексей дIамагIвола лейтенант а вай взвода командиралла, къонахарх теша хала да.

«Къонахчал долаш хилар оттадаь доазув долаш дац. Тахан а вайна хьалхашка гуча латт валара а вахара а, тIехен машарен дешаш. ХIаьта уж дешаш дашха дезараш а вай турпалий хаьнара нах ба, — йоах режиссера РСФСР хелиъа артиста Салтыков Алексей. — Духовно бIаьхий хиларца шоай хозал гучайоалаш болча фильма турпалаша шоай вахар кходац Москва, Даьхе лоралра».

Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа байнарий йоаргйоацача сийлена хетадаь да из фильм.

Сценарист а режиссер а волча Алексей Салтыкова кердача фильме дукха баталийн сценаш яле а, керттердар хургйолча коталон хьалхарча юкьнге лаьттача наьха нравственно-психологически образаш я.

Фильме дакъа лоацаш ба актераш Андрей Алешин, Дмитрий Матвеев, Александр Казаков, Борис Щербаков иштта кхыбараш. Фильмаца музыка язъяй композитора Андрей Эшпайс.

«ХЬЕЖА САГ»

Дунен дукхача мехкарий зрителашта дика вовзаш ва польски режиссер Ежи Гоффман. Цун «Ловицкая карусель», «Никъ» яха фильмаш тайп-тайпарча кинофестивалей совгIаташца белгалдаьккха да. Иштта дукха цу режиссера даьха художественни фильмаш, гойтад вай экранаш тIа.

ХIаьта хIана вайна гургда Тадеуш Долеги-Мостовича романагIа польски кинематографисташ даьккха керда фильм. Из картина мелодрама жанрагIа оттадаь да. Фильма керттера турпал Рафал Вильчур, цIихеза вола нейрохирург, дезалерча драма бехкагIа цIагIара дIа а вахе улицашка гIолла ваьнна лелаш хул. Бакъда, цамогаш болча наха дарба ца дича Iелац из. Цудухьа цунах «хьежа саг» ва аьнна цIи дIайода. Цун роль ловзаю актера Ежи Бинь-Чицкий.

ФАНТАЗИ МАССАНЕНА ДУХЬАЛА

Иштта цIи тиллай шоай кердача кинолентах итальянски кинематографисташ. Цу комеде чулоацам фантастически, хила тарадац луча событейх латт ала тарлу. Бакъда, цига хьагойташ я обывателa реальни тип.

Фильма керттера турпал Фантоцци — бухгалтер ва. Цун хет ший вахар къовсамеха сагатонеха латташ санна. ХIара денна массанена дерригача дуненна духьала тIем тIа водаш санна хетт цунна.

Сценаре авторех цаI ва фильма режиссер Фантоцци роль ловзаеш вола Паоло Вилладжо.

ЦIАЬКХА А ЭКРАНАШ ТIА

Кердача фильмашца цхьана зрителий торо кургъя дIадахача шерашка хиннача фильмашна а хьажа. Уж да «Сигала бус лела гIарбанаш», «ГIалашн гIарагIуранш», «Сердалон бархIагIа тамаш» иштта кхыдараш.

В. КОВАЛЕВА.

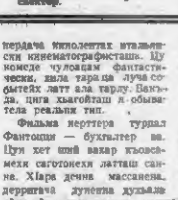

СОВЕТСКИ НАЬХА ГУМАНИЗМАХ ДОЛА ФИЛЬМ

«ТIема бераш» — иштта условно цIи тиллай «Информе семанаьль» яхача испански телепрограмма болхлоша вай мехка даьккхача лентах. Из фильм — Испане граждански тIом бача хана цу мехкара эзараш бола къона граждашн чуйичача советски наьха гуманизмах дувцаш дола дувцар.

«Информе семанаьль» яхача программа ведуще Хосе Мариа Льянос аьнна ер дешаш:

— СССР-е даьккхадар тхо дукха хана дена сона дагайоаллача темагIа йола репортаж яьнка. ФильмагIа дувцаш хургда Советски Союзе хиннача испанский кхелах, уж мишта баьхаб, дегIаахарех царна кхетам баларах.

Юрий ЛОВАНОВ. (АПН).

ФЕ ХИЛА

ТIехьарча деношка республика наькъашка массеха автоавари хинна. Уж хиларa бахьанаш, алхха цхьадолча деношка наькъашка ца билла хилар хинна ца Iеш, водителаша йоаггIача тайпара правилаш ца лорайр да ала йиш я.

Урус-Мартановски районерча Комсомольское яхача юрта вахаш вола Б. Х. Ильдаев, шийга водителa удостоверени а доацаш «Жигули» яха автомашина даьхда Грозне I-гIа Садовая яхача улицагIа водаш «Соца ца ец тIех ма вала» яха знак тергал ца а еш Сунженски улицагIа йоагIача, наькъагIа делара соале шийгахьа йолча, автобуса хьалхашка яьнхай. Автобуса водитель Р. Джабраилов лоравала водарах а хIама хиннадац. Автобус гIахкийттай «Жигулей» аьттехьарча хьалхашкарча наIара, наьнца йисте яьIа йоккха ши га а йолаш. Легковой автомашина тIа ваьгIача ииъ сагах цаI веннав, кхоъ чIоагIа лоза а ваь больнице вихьав.

Шаьларча цхьан улицагIа водаш, бекъа шара икъ боллаше в. «Жигули» яха ший автомашина сеца латтача грузовика тIатехай цхьаннахьа балха а воацаш Чир-Юрте вахаш волча И. Байбатырова, хIаьта геттара сихха лаьIла водаш а хинна из ший машина. Водители цунна юкхе ваьгIа пассажира цигга байнаб, воах пассажираш лозабаьб.

Малгобенски районе бийсана 21 сахьат даьнкача хана «Сельхозхиме» Малгобекски отделене муль кхухьача автомашина водителa Ш. Г. Тангиева Малгобекера Долакоа бодача новкъа, водаш водитель Ш. М. Картоев а волаш йоагIача УАЗ-469 яхача автомобила грузовик тIатехай. Легковой автомашина водитель цигга веннав, цунца хинна пассажир лозаваь больнице вихьав. Водитель Ш. Тангиев авари яьчул тIехьагIа веддав, бакъда кора а ваь лаьцав.

ДIадахача кIирагIа (1983 шера 29 декабре дена 1984 шера 5 январе кхачалца) республика наькъашка 14 автоавари хиннай, 3 саг веннав, 17 саг лозаваь.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

Хет-хиъна

Тахан республике гIоллей Грознее хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоалаш. Iуйрийна дохк а доаллаш, малхбоалехьара секунде 0—5 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 2—7, Грозне 5—7 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, юкъ-юкъе йоачан а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпара агIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 1—6 градус шелаш дийнахьа 0—5 градус йIовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктокхача секретара — 2-84-88; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленностан транспортан — 2-65-01; юрта бахамна — 2-47-84; культура — 2-84-75; кехаташ — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: редактора — 2-45-57; заместителя редактора 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-88; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-84-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадуьл шинарен, еарен, шоттен деношка

СФ00007. «Грозненский рабочий» издательстве типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 140.